

Lukion yleis- ja medialinjaisten uutisten käyttötavat vapaa-ajalla ja opiskelun tukena

Siiri Aarnio

Tekijä Aarnio Siiri	
Koulutusohjelma Journalismin koulutusohjelma	
Opinnäytetyön otsikko Lukion yleis- ja medialinjaalaisten uutisten käyttötavat vapaa-ajalla ja opiskelun tukena	Sivu- ja liitesivumäärä 38 + 1
Opinnäytetyön otsikko englanniksi	
<p>Opinnäytetyössäni tutkin lukiolaisten median käyttöä. Tavoitteena on selvittää, kuinka paljon lukiolaiset käyttävät journalistista sisältöä, keskittyen sisällöistä uutisiin. Missä näitä sisältöjä käytetään, ja käytetäänkö niitä opiskelun apuna? Mielenkiintoista on myös selvittää, minkälaisia uutisia lukiolaiset lukevat. Lisäksi selvitetään, kokevatko lukiolaiset koulun opettavan tarpeeksi median käyttöä, ja tarjoaako koulu mahdollisuuden esimerkiksi lehtien lukemiseen.</p> <p>Teoriaosuudessa keskitytään siihen missä tutkimusten ja kirjallisuuden mukaan mediaa käytetään, mitä se oikeastaan on ja kuinka paljon aikaa sille päivästä annetaan. Tämän lisäksi määritellään, mitä mediakasvatus on, ja miten mediakriittisyys ja medialukutaito siihen liittyvät. Teoriaosuudessa asetetaan myös rajat journalistiselle sisällölle, eli selvitetään, mitä se käytännössä on. Tämä tapahtuu määrittelemällä uutisten rakenne ja sisältö, sekä tutustumalla journalististen sisältöjen vaatimuksiin.</p> <p>Teoriaosuuden jälkeen selvitetään, missä lukiolaiset käyttävät mediaa, millä alustalla mediaa käytetään ja kuinka paljon siihen käytetään aikaa. Journalistisiin sisältöihin käytettyä aikaa verrataan sosiaaliseen mediaan käytettyyn aikaan. Sen lisäksi selvitetään, minkälaisia uutisia luetaan, mistä journalistista sisältöä luetaan ja kuinka paljon näitä sisältöjä käytetään opiskelun tukena. Lisäksi selvitetään, käytetäänkö näitä sisältöjä opetuksessa ja tarjoaako koulu mahdollisuuksia journalististen sisältöjen lukemiseen.</p> <p>Tulokset on saatu tekemällä kysely 40:lle lukion oppilaalle. Näistä 20 opiskelee yleislinjalla ja 20 medialinjalla. Kysely on toteutettu sähköisesti Webropolissa maaliskuussa 2018 ja vastaukset on analysoitu myös maaliskuussa 2018. Kysely on tehty anonyymisti ja vastaajat ovat valikoituneet sattumanvaraisesti.</p> <p>Tutkimusanalyysissä käydään läpi molempien ryhmien vastaukset ja verrataan sitten normaalilinjaalaisten vastauksia medialinjan opiskelijoiden vastauksiin. Molempien ryhmien vastauksista on rakennettu samanlaisia kaavioita, joita vertaamalla voi havainnoida yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia vastauksissa. Opinnäytetyön oletuksena on, että medialinjaalaiset ovat kriittisempiä mediaa kohtaan ja käyttävät sitä myös yleislinjalaisia ahkerammin niin vapaa-ajalla kuin opiskelun tukenakin.</p> <p>Johtopäätöksissä tarkastellaan analyysin tuloksia, ja tehdään niiden perusteella päätelmiä sisältöjen käytöstä. Sen jälkeen pohditaan tutkimuksen luotettavuutta sekä pohditaan jatkotutkimusmahdollisuuksia.</p> <p>Lopuksi arvioidaan oma oppiminen prosessin aikana.</p>	
Asiasanat Media, mediakasvatus, medialukutaito, lukiolaiset, journalistiset sisällöt	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Media ja sen käyttöympäristö	3
2.1	Mediaan käytettävä aika, laitteet ja käyttöpaikat.....	5
2.2	Käytettävät sisällöt	6
3	Mediakasvatus.....	9
3.1	Medialukutaito	11
3.2	Mediakriittisyys.....	12
4	Journalistiset sisällöt	14
4.1	Uutisen määritelmä	15
4.2	Uutisen kieli ja rakenne.....	16
5	Aineiston keruu.....	18
6	Aineiston analyysi.....	20
6.1	Kysely.....	20
6.1.1	Ryhmä A	20
6.1.2	Ryhmä B	26
6.1.3	Kyselyn yhteenveto	31
7	Tutkimuksen tarkastelu ja jatkotutkimusehdotukset	33
7.1	Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	33
7.2	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	36
7.3	Jatkotutkimusehdotukset	37
8	Opinnäytetyö oppimisprosessina	39
	Lähteet	41
	Liitteet.....	44
	Liite 1. Webropolissa tehty kysely ja saateviesti.....	44

1 Johdanto

Sosiaalisen median valtakaudella on mielenkiintoista pohtia, kuinka moni nuori vielä lukee uutisensa (vielä) lehden (omilta) verkkosivuilta, puhumattakaan perinteisestä printtilehdestä kiinnostavaa sisältöä, joihin myös uutiset sisältyvät. Tämän lisäksi käyttäjä näkee, mitä hänen tuttavansa ovat sosiaalisessa mediassa jakaneet. Löytävätkö nuoret siis lukemansa uutiset sosiaalisesta mediasta vai lehtien omilta sivuilta?

Sosiaalisessa mediassa, ja sen sisällöissä, voi nähdä ongelmana luotettavuuden. Onko Facebookin etusivulla näkyvä artikkeli vakavasti otettava? Tämän kysymyksen pohjalta halutaan selvittää, kuinka lukioikäiset käyttävät mediaa ja journalistisia sisältöjä. Samalla saadaan vastauksia siihen, kuinka hyvällä mallilla mediakasvatus kouluissamme lukiolaisten mielestä on. Mediakasvatuksen tärkeyttä on korostettu viime aikoina huomattavasti, ja monet tahot puhuvat sen puolesta, sekä tarjoavat oppaita nuorille, vanhemmille ja opettajille. Kuinka opiskelijat itse tarkastelevat sisältöjen luotettavuutta?

Mediakasvatusoppaita löytyy neuvolasta vanhainkotiin. Millä tavalla mediakasvatus sitten käytännössä näkyy opiskelijoiden elämässä? Onko mediakasvatus huomaamatonta itse oppimista, vai onko se luokkahuoneessa tapahtuvaa valistusta? Mediakasvatuksen onnistumiseksi täytyy olla mahdollisuus, mutta myös halu, tutkia ja käyttää sisältöjä. Käytetäänkö journalistisia sisältöjä opetuksessa? Missä aineissa journalistiset sisällöt ovat osana opetusta? Tarjotaanko oppilaille mahdollisuus lukea lehtiä koulussa? Käyttävätkö oppilaat itse journalistisia sisältöjä opiskelun tukena?

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, kuinka lukiolaiset käyttävät mediaa, mistä he lukevat journalistisia sisältöjä, mitkä aihealueet ovat lukiolaisten mielestä mielenkiintoisimpia ja miten he varmistavat tiedon luotettavuuden. Journalistisista sisällöistä huomio kiinnittyy uutisiin. Opinnäytetyössä halutaan nostaa esille, käytetäänkö journalistisia sisältöjä opetuksen apuna ja sitä tukemassa. Kiinnostavaa on myös se, kuinka sosiaalinen media vaikuttaa tähän kaikkeen, erityisesti sisältöjen löytymiseen sekä ajankäyttöön.

Erityisesti ajankäytöllisesti sosiaalinen media on vallalla. Siihen kuluu paljon aikaa päivässä, ihan jo huomaamatta. Etenkin nuoret, jotka ovat kasvaneet sosiaalisen median käyttöön, luultavasti myös lukevat ja löytävät uutisia sitä kautta. Pääkysymykseksi nousi miten ja missä lukiolaiset käyttävät journalistista sisältöä. Tutkimuksen tulokset on hankittu kyselyllä, jossa oli niin suljettuja kuin avoimiakin kysymyksiä.

Tutkimuksen kohteena on Vaskivuoren lukion Vantaalta, jossa kysely toteutettiin. Lukiossa on myös medialinja, joten on kiinnostavaa verrata heidän median käyttöään yleislinjaa käyviin opiskelijoihin. Opiskelijat valikoituivat sattumanvaraisesti. Medialinjalta kyselyyn vastasi 20 opiskelijaa ja yleislinjalta 20 opiskelijaa. Kysely tehtiin anonyymisti.

Kysely toteutettiin sähköisesti Webropolissa maaliskuussa 2018. Se lähetettiin Vaskivuoren vararehtorille, joka lähetti sen eteenpäin oppilaille. Tulokset analysoitiin maaliskuussa 2018. Vastaukset on jaettu kahteen ryhmään, ja ne on analysoitu erikseen. Yleislinjalaisten vastaukset ovat omana ryhmänään ja medialinjaalaisten vastaukset omanaan. Molemmista ryhmistä on koottu samanlaiset kaaviot ja taulukot, jotta eroja ja yhtäläisyyksiä on helppo vertailla. Lopuksi molempien ryhmien vastaukset on tiivistetty yhteenvetoon.

Yhteenvedon jälkeen siirrytään johtopäätöksiin. Johtopäätöksissä tarkastellaan tutkimuksen tuloksia, ja tehdään sen perusteella päätelmiä siitä, miten, mistä, missä ja minkälaisia journalistisia sisältöjä lukiolaiset käyttävät. Johtopäätöksissä kuvataan myös, miten lukiolaiset kokevat journalististen sisältöjen saatavuuden ja käytön kouluissa, ja miten he kokevat koulun opettavan median käyttöä. Tämän jälkeen tarkastellaan tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä sekä tehdään jatkotutkimusehdotuksia. Lopuksi kerrotaan opinnäytetyöprosessista, sen etenemisestä ja omasta oppimisesta.

2 Media ja sen käyttöympäristö

Media on lähtöisin latinankielen sanasta medium, joka on käsitteenä erityisen laaja. Se tarkoittaa ilmaisun tapaa sekä yhteyttä, jossa ilmaisu on tuotettu, esitetty ja vastaanotettu. Sanaa media käytetään Suomessa niin yksikkönä kuin monikkonakin, vaikka alun perin kyseessä on monikkomuoto. Vaikka media sanana on laaja, sen voi katsoa kuitenkin Suomessa tarkoittavan usein joukkotiedotusta. Sen synonyymiksi voidaan laskea esimerkiksi tiedotusvälineet, mutta median tarkoitus on myös tätä laajempi ja monimutkaisempi. Kulttuurisesta näkökulmasta media on merkityksiä välittävä rakenne, joka välittää ja kytkee ihmiset erilaisiin suhteisiin siihen nähden. (Herkman 2001, 13-14; Kotilainen, Hankala & Kivikuru 1999, 31-32; Kotilainen 2009, 7.)

Media voi tarkoittaa niin mediakanavaa kuin mediavälinettäkin. Mediaan lasketaan kuuluvaksi kaikki viestinnän kanavat, välittäjät ja välineet. Useimmat mediaan luettavat asiat, kuten lehdet tai televisio, ovat samaan aikaan mediavälineitä ja -kanavia. Kotimaisten kielten keskuksen kielitoimiston sanakirja antaa sanalle media seuraavan määritelmän:

”Lehdet, radio, televisio, mainostaulut tms. viestinnän kanavana; viesti(e)n välittäjä, viestin;

ilmaisuväline. Käyttää televisiotakampanjan mediana. Ilmoitusmedia. Videokuva taiteilijan mediana. Uusmedia. Painetut ja sähköiset mediat. Media [= tiedotusvälineet] kiinnostui tapauksesta. Sosiaalinen media.”

Media kuuluu osana joukkoviestintään. Joukkoviestintä on perusajatukseltaan viestien siirtämistä ja sanomien välittämistä suuremmille yleisöille. Viesti lähetetään jonkin kanavan avulla eteenpäin, oli se sitten lehti tai televisio, sen jälkeen viesti vastaanotetaan. Viestin lähettäjällä on aina jokin tarkoitus viestin ja sanoman lähettämiseen. Joukkoviestintään kuuluu myös vahvasti kulttuurinen näkökulma. Viestintään liittyy osallistujien identiteetin rakentaminen, vahvistaminen ja muokkaaminen. Jo normaali, arkipäiväinen uutisten lukeminen vaikuttaa osaltaan yhteisöllisyyden tunteeseen ja identiteetin muodostumiseen. Vaikka viestinnällä on yhteisöllinen merkitys, se ei tarkoita sitä, että se johtaisi täydelliseen ja tasapainoiseen yhteisöllisyyteen. Kun viestintä uusii ja muokkaa identiteettejä, se myös samalla vahvistaa kulttuurimme valtasuhteita. (Kunelius 2009, 10-21.)

Koska median käsite on näin laaja ja sen voi ymmärtää monilla eri tavoilla, se rajattiin tässä työssä tarkoittamaan lehtiä, olivat ne sitten printtilehtiä tai verkkoversioita. Television ja radion uutislähettykset laskettiin myös mukaan. Sosiaalinen media otetaan huomioon osana median käyttöä. Opinnäytetyössä keskitytään journalistisista sisällöistä uutisiin, olivat ne aihealueeltaan kotimaan, ulkomaiden, viihteen tai minkä tahansa muun piirissä. Työssä haluttiin rajata journalististen sisältöjen ja muiden sisältöjen merkitys niin, että sisältöjä voi mahdollisesti käyttää avukseen myös oppimistilanteissa.

Koska informaatiota on nykyään tarjolla enemmän kuin koskaan ennen, sisältöjä voi löytää muualtakin kuin esimerkiksi lehtien omilta verkkosivuilta. Informaatiota myös käytetään paljon. Sosiaalinen media on vallannut suuren osan ajastamme, ja se on luonnollisesti pois muulta elämältä. Kuinka paljon median parissa oikeastaan vietetään aikaa? Siinä missä median käyttö rajoittui ennen paikkoihin, joissa television, radion ja printtilehtien käyttö oli mahdollista, nykyään liikkuva laajakaista ja älypuhelimet ovat mahdollistaneet median käytön missä vain ja milloin vain.

Mediaa ei käytetä yleensä vain sen takia, että se on olemassa. Median käytössä haetaan hyötyä. Kun median tarjoamat hyödyt ovat tarpeeksi suuret, siirrytään sitä käyttämään. Siinä, missä ennen oli erotettavissa sisällön tuottajat ja kuluttajat, nykyään ei ole enää niin helposti erotettavissa pelkästään median kuluttajia, vaan he ovat usein myös tuottajia. Kuluttajuutta ja tuottajuutta ei voi enää täysin erottaa toisistaan, sillä kun ihmiset tuottavat omaa sisältöään esimerkiksi sosiaaliseen mediaan, he samalla myös kuluttavat käytettävää välinettä ja sen sisältöjä. (Kotilainen, Rantala 2008, 31-34; Suoninen 2004, 54-58.)

Median käyttötarkoitukset voi jakaa ainakin neljään pääluokkaan. **Huvitus ja irtiotto**, jolloin tarkoituksena on purkaa elämän paineita ja viihtyä sisällön parissa. Tällöin voidaan esimerkiksi kuluttaa sosiaalista mediaa, pelata pelikonsoleilla, katsoa televisiota, kuunnella radioita tai lukea viihdeartikkeleita. Mediaa voi käyttää lukemattomilla tavoilla viihdetarkoituksiin. Käyttötarkoituksien pääluokkiin kuuluu myös **henkilökohtaiset suhteet**, jolloin mediaa käytetään sosiaalisten suhteiden ylläpitoon. Viestimien avulla luodaan suhteita välineissä esiintyviin ihmisiin. Pikaviestimillä, kuten WhatsApp, voidaan helposti ja nopeasti olla yhteydessä ystäviin. Sen lisäksi sisältöjen seuraaminen tukee vuorovaikutusta, niin sanottua kahvipöytäkeskustelua, kun päivän puheenaiheet ovat tiedossa. **Identiteetin uusintaminen** on pääluokka, jolloin viestimien sisältöjä verrataan omaan elämään. Se voi olla esimerkiksi sitä, että sisältö tuo muistoja mieleen, tai sitä, että sisältö tuntuu siltä, kuin se olisi henkilön itsensä kirjoittama tai keksimä. Tähän liittyy myös arvojen vahvistaminen, jolloin hahmotetaan rajaa oikean ja väärän välillä. Viimeisenä on

Ympäristön tarkkailu ja tiedonhankinta, joka yksiselitteisesti tarkoittaa sitä, että sisältöjä käytetään informaation lisäämiseksi ja siksi, että on halu tietää ympäristössä tapahtuvista asioista. (Kunelius 2009, 119-120.)

2.1 Mediaan käytettävä aika, laitteet ja käyttöpaikat

Tilastokeskuksen Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö -tutkimus (2017) osoittaa, että 100 prosenttia 16–24-vuotiaista suomalaisista käyttää internetiä päivittäin. 95 prosenttia käyttää internetiä useammin kuin kerran päivässä ja 93 prosenttia käyttää internetiä matkapuhelimella kodin ja työpaikan ulkopuolella. Internetiä käytetään siis ajasta ja paikasta riippumatta ja matkapuhelin on nykyään erittäin suosittu väline internetin käyttöön.

Ebrand Suomi Oy ja Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuritoimi tuottavat tutkimuksia nuorten sosiaalisen median käytöstä. SoMe ja Nuoret -tutkimuksesta (2016) selviää, että 20 prosenttia 13–17-vuotiaista käyttää internetiä 15–20 tuntia viikossa, ja noin puolet tästä ikäryhmästä käyttää sosiaalista mediaa nolasta yhdeksään tuntiin viikossa. Reilu 20 prosenttia 13–17-vuotiaista käyttää sosiaalista mediaa ilta kuuden ja yhdeksän välillä. 14 prosenttia tästä ikäluokasta käyttää sosiaalista mediaa aamulla kuuden ja yhdeksän välillä. 20 tuntia viikosta internetiä käyttävä henkilö käyttää siis päivässä hieman vajaat kolme tuntia siihen. Tutkimuksesta selviää, että vuorokaudessa ei ole kellonaikaa, jolloin kukaan ei käyttäisi sosiaalista mediaa.

Suuri osa nuorista käyttää sosiaalista mediaa mobiililaitteella. Suurin osa käytöstä tapahtuu kotona. Tämän lisäksi käyttöä on myös muualla, kuten liikkeellä ollessa ja koulussa. Verrattaessa aikaisempien vuosien tutkimuksiin, sosiaalisen median käyttö puhelimella on yleistynyt. (Ebrand Suomi Oy & Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut 2016.) Sanomalehtien liiton (2016) median käytön infograafi osoittaa puhelimen käytön yleistyneen myös lukuvälineenä, kun kyseessä on lehdet. Näin ollen myös verkkolehtien lukeminen on yleistynyt. Samaan aikaan Media Audit Finlandin (2018) levikkitilastosta selviää, että sanomalehtien kokonaislevikki on laskujohteista.

Siinä missä printtilehtien lukemisen määrä on vähentynyt vuosittain, matkapuhelimen käytön määrä lukuvälineenä on noussut. Liikkuvan laajakaistan ja älypuhelinien vuoksi sisältö on entistä vapaammin saatavilla ajasta tai paikasta riippumatta. Tietokoneen ja tabletin käyttö lehtien lukemiseen on vähentynyt. Mobiiliaikakaudella puhelinten osuuden kasvu ei ole yllättävä ja luvun voi olettaa nousevan entisestään tulevina vuosina. (Sanomalehtien liitto, 2016.)

2.2 Käytettävät sisällöt

Kunelius (2009) selittää sisältöjen kulutusta kahdella teesillä. Toisaalta tarjonta määrää kulutusta, mutta sen lisäksi on myös pohdittava sitä, miten sisältö sopii osaksi ihmisten rutiineja. Ihmisten tarpeet ja toiveet sisältöjä kohtaan ovat Kuneliuksen mukaan joukkoviestimien itsensä muokkaamia. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että ihmiset kaipaavat tarjolle niitä sisältöjä, joita heille on jo valmiiksi tarjolla. Kun esimerkiksi suosikkisarja loppuu televisiosta, kaivataan samanlaista sarjaa tilalle. Tätä voi myös soveltaa sosiaaliseen mediaan. Sosiaalisessa mediassa kaivataan sitä, mitä siellä jo tarjotaan. Esimerkiksi mahdollisuus yhteydenpitoon ystävien kanssa, mielenkiintoisten asioiden seuraamiseen ja musiikin kuunteluun ovat näitä sisältöjä. Niistä syistä ja niihin tarkoituksiin sitä myös käytetään.

Lapsille ja nuorille sosiaalinen media ei ole erillään muusta elämästä, vaan se on osa sitä. Lukioikäisten nuorten mediankäyttö suuntautuu vahvasti sosiaaliseen mediaan. Tässä iässä oma identiteetti alkaa muodostua ja vanhemmista itsenäistyminen vauhdittuu. Sosiaalista mediaa käytetään erityisesti nuorta kiinnostavan alakulttuurin ilmentämiseen. Vaikka nuori alkaa itsenäistymään, vanhemmalla on edelleen vastuu huolehtia nuoren ajankäytöstä. Sosiaalisen median tulisi jättää riittävästi aikaa myös muulle, kuten kavereiden tapaamiselle, harrastuksille, koululle ja nukkumiselle. (Haasio 2013, 59-61; Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2018b.)

Vuoden 2016 SoMe ja Nuoret -kyselytutkimuksen mukaan nuoret käyttävät keskimäärin kymmentä eri sosiaalisen median palvelua. Sosiaalista mediaa käytetään sisältöjen lukemiseen, selaamiseen ja tykkäämiseen. Myös musiikin kuuntelu, ja kuulumisten vaihtaminen liittyvät suurelta osin sosiaalisen median käyttöön. Keskustelu on siirtynyt julkisesta keskustelusta pienempiin ryhmiin, kuten esimerkiksi WhatsAppiin tai Facebook Messengeriin. Tutkimuksesta selviää, että yksi syy sosiaalisen median käyttöön on se, että siellä voi vaivattomasti kysyä muiden mielipidettä asioihin, sekä etsiä tietoa kiinnostavista asioista. (Ebrand Suomi Oy & Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut 2016.)

16–24-vuotiaista yli 95 prosenttia käyttää internetiä pikaviesti- ja yhteisöpalveluihin, sekä musiikin kuunteluun. Vuonna 2016 tehty tutkimus osoittaa, että 40 prosenttia internetin käytöstä kuluu sosiaaliseen mediaan. (Vizeum ja Dentsu Aegis Network, 2016.) Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö -tutkimuksesta (Tilastokeskus, 2017) selviää, että samasta, 16–24-vuotiaiden, ikäryhmästä 89 prosenttia käyttää internetiä

verkkolehtien lukemiseen ja 57 prosenttia käyttää internetiä ulkomaalaisten verkkolehtien lukemiseen.

Verkkolehdistä löytyy uutiset nopealla aikataululla, kun printtilehdessä ne saadaan aina hiukan myöhemmin. Vehkoo (2011) esittää idean siitä, että digitaaliseen lehteen pitäisi panostaa entistä enemmän ja käyttää kaikki sen potentiaali hyödyksi. Samalla tulisi miettiä, miten paperista lehteä voisi käyttää parhaiten hyödyksi. Voisiko se esimerkiksi ilmestyä vain viikonloppuisin, kattavampana ja isompana pakettina, jolloin sen tekemiseen olisi myös käytettävissä enemmän aikaa.

SoMe ja Nuoret -tutkimus (2016) selvitti, mitä medioita nuoret pitävät luotettavina. Tutkimukseen vastanneista 81 prosenttia piti Yle.fi -sivustoa luotettavana. Seuraavaksi luotettavin, 74 prosenttia vastanneista, oli maakunnalliset ja alueelliset verkkomediat, kuten HS.fi. Vähiten luotettiin juorulehtiin. Mielenkiintoista on nähdä, onko tässä oppinäytetyössä saatavat luvut lähellä näitä, sillä tarkoitus on tutkia juurikin journalistista sisältöä ja sen käyttöä. YLE sekä esimerkiksi Helsingin Sanomat ovat hyviä esimerkkejä näistä. Wikipediaan luotti vastanneista 43 prosenttia.

Wikipediahan on käyttäjiensä ylläpitämä, joten esimerkiksi lähteenä, se ei ole kovinkaan luotettava, silti 43 prosenttia kyselyyn vastanneista pitää sitä luotettavana. On kuitenkin totta, että Wikipedia on hakutuloksissa usein ensimmäisten joukossa esillä, tietoa löytyy lähes kaikesta, ja sen voisi sen takia olettaa olevan luotettava tietolähde. Tämän lisäksi sieltä on helppo poimia tietoa. Sosiaalista mediaa koskee samat ongelmat kuin Wikipediaa. Sitä rakentaa jokainen käyttäjä, ja sen takia lähdekritiikistä täytyy huolehtia. STT:n tyylikirja ohjeistaa tarkastamaan kaikki sosiaalisessa mediassa esiintyvä tieto myös muista lähteistä.

Useissa sosiaalisen median kanavissa edellytetään käyttäjiltä 13 vuoden ikää, mutta tulee muistaa, että ikä on kanavissa huijattavissa. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018a.) EU:n uuden tietosuoja-asetuksen mukaan alle 16-vuotiaan tulee saada vanhemmiltaan lupa sellaisten verkkopalveluiden käyttämiseen, jotka tallentavat henkilötietoja. Jäsenvaltiot voivat säätää alemman ikärajan, joka voi alimmillaan olla 13-vuotta, joka on jo tällä hetkellä yleisin ikäraja sosiaalisessa mediassa. Suomessa työryhmä harkitsee ikärajaa asetettavaksi 13:een tai 15:een vuoteen. Uutta tietosuoja-asetusta aletaan soveltaa toukokuussa 2018.

Lastensuojelun keskusliitto toteutti keväällä 2017 nuorille suunnatun verkkokyselyn, jonka tavoitteena oli selvittää nuorten omia ajatuksia ja toimintatapoja sosiaalisen median

käyttöön liittyen. Kyselyyn vastasi 113 henkilöä. Suurin osa vastaajista, 32 henkilöä, oli 17-vuotiaita. 74 prosenttia vastaajista oli käyttänyt jotakin sosiaalisen median kanavaa alle 13-vuotiaana. Ei siis ole suinkaan epätyypillistä, että nuoret huijaavat ikänsä päästäkseen sosiaalisen median alustoille, mutta kyselyn mukaan vanhemmat ovat asiasta tietoisia. Tulos nimittäin näyttää, että 91 prosenttia vanhemmista oli tietoisia siitä, että alle 13-vuotias lapsi käyttää sosiaalista mediaa. (Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 3/2017.)

Sosiaalisessa mediassahan on hyvin yleistä, että sovellukset keräävät käyttäjästään tietoja jatkuvasti. Tästä seurausta on se, että käyttäjälle osataan tarjota entistä paremmin juuri häntä kiinnostavaa sisältöä. Sosiaalisen median alustat myös pyytävät käyttäjältään erilaisia lupia, jotka suurin osa hyväksyy sen kummemmin niihin perehtymättä. Sosiaalisen median kanavilla on myös käyttöehdot, jotka tulee hyväksyä ennen käyttöä. Se kuinka hyvin lapset, nuoret tai edes aikuiset nämä ymmärtävät, ja lukee, on hyvä kysymys. Tästä syystä myös ikärajoja on syytä miettiä tarkkaan. (Haasio 2013, 57-58.)

3 Mediakasvatus

Mediakasvatus ottaa kasvatuksen näkökulmasta kantaa mediakulttuurin ilmiöihin. Sen tarkoituksen on opettaa, ohjata ja tukea nuorten mediataitoja. Mediakasvatuksen toiminta-alueita on usein pedagoginen tuki mediakulttuuriin liittyvissä aiheissa sekä käytön ohjaus viestintävälineiden avulla. Mediakasvatuksen avulla opitaan tulkitsemaan tiedotusvälineiden viestejä, sekä ymmärtämään tiedonvälityksen tekniikkaan.

Mediataidoilla tarkoitetaan perinteistä luku- ja kirjoitustaitoa laajempaa taitovalikoimaa, jota voi hyödyntää mediakulttuurissamme. Tähän sisältyvät niin kuva, ääni kuin tekstikin, sekä näiden kaikkien eri yhdistelmät. Mediataitoihin kuuluu myös taito ilmaista itseään, olla kriittinen mediaa kohtaan sekä rohkeus osallistua toimintaan. (Kotilainen ym. 2008, 64, 72; Kotilainen, Hankala & Kivikuru 1999, 36.)

Mediakasvatusseura (2014) painottaa, että mediakasvatus on ohjausta ja opastusta mediasta ja median avulla. Mediakulttuuri on vahvasti läsnä myös koulussa, ja siksi sen käyttöä tulee myös opettaa. Opetuksessa mediaa voidaan käyttää suoraan oppimisen tukena tai sitä voidaan käyttää mediakasvatuksellisenä välineenä. Media voi siis toimia niin opetuksen kohteena kuin oppimisvälineenäkin. Kun media toimii opetuksen kohteena ja oppimisvälineenä, puhutaan mediaopista. Mediaopin tarkoituksena on opettaa oppilaita ymmärtämään, mitkä kaikki asiat vaikuttavat median tulkintaan. (Nyyssölä 2008, 27-28; Kotilainen ym. 1999, 34-36.)

Mediakasvatuksen perusteet rakentuvat YK:n lapsen oikeuksien sopimukselle. Tiivistetysti sopimuksen mukaan mediakasvatuksen saralla lapsella on oikeus saada ja tuottaa tietoa, ilmaista itseään, tutustua kulttuurielämään ja tulla suojelluksi. Mediakasvatus on käsitteenä hankala, sillä sille on löydettävissä monia määritelmiä. Sitä myös käytetään epäselvästi ja päällekkäisesti. Mediakasvatus ei myöskään ole mustavalkoinen tapa tehdä ja opettaa asioita, vaan siihen liittyy monia erilaisia tapoja toimia. (Herkman 2007, 11; Kotilainen ym. 1999, 31; Merilampi 2014, 29; Mediakasvatusseura 2014, 11-12, 30.)

Mediakasvatuksen sijaan puhutaan myös joskus viestintäkasvatuksesta.

Viestintäkasvatus on yläkäsite, jonka alle mediakasvatus lokeroituu. Viestintäkasvatus on suurempi kokonaisuus, josta mediakasvatus on vain pieni osa. (Kotilainen ym. 1999, 32-34.)

Viestintäkasvatuksen voidaan katsoa sisältävän mediakasvatuksen lisäksi myös ilmaisukasvatuksen. Ilmaisutaitoja vaaditaan kaikessa viestinnässä, tai viestiminen ei ole mahdollista. (Herkman 2007, 25; Kotilainen ym. 1999, 32-34; Merilampi 2014, 43-44.)

Kuitenkin mediakasvatuksen näkökannan laajuudesta riippuen, ilmaisukasvatus voi olla myös osa mediakasvatusta, sillä kaikessa viestinnässä on mukana myös kokemukselliset arvot. Viestintäkasvatukseen liittyy käsite viestintäopetus, jossa opetetaan viestintää. Sekä opetusviestintä, jossa viestintä on työtapana ja työväline, tällöin media voi toimia esimerkiksi oppimateriaalina. (Kotilainen ym. 1999, 34-36.)

Mediakasvatusseura (2014) tiivistää mediakasvatuksen olevan tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa, jolla edistetään ja sitä kautta myös vahvistetaan valmiuksia mediakulttuurissa elämiseen. Ympäriämme on jatkuva mediamylläkkä. Informaatiota on tarjolla enemmän kuin koskaan, ja sieltä pitäisi onnistua löytämään ne, jotka tarjoavat faktatietoa sekä tietoa, jota juuri kyseinen yksilö tarvitsee tai haluaa löytää. Mediakasvatuksen kärjistettynä tavoitteena voi sanoa olevan käyttäjän taito erottaa hyvä ja huono sisältö toisistaan. Suoninen (2004) kuitenkin korostaa, että keskeisintä ei ole se, kuinka oikeaoppisia arvioita tehdään, vaan se, että arvioita tehdään tietoisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että käyttäjä pystyy myös erittelemään omat arviointiperusteensa ja perustelunsa.

Opetushallitus (2011) määrittää sosiaalisen median opetuskäytölle suosituksia. Linjausten tavoitteena on edistää toimintatapoja, jotka luovat oppilaille tasavertaiset mahdollisuudet oppia hyödyntämään sosiaalista mediaa osana mediataitoja ja yhtäältä ymmärtämään sosiaalisen median roolia yhteiskunnassa. Suosituksissa keskitytään turvalliseen ja eettiseen käyttöön, sosiaaliseen mediaan osana mediataitoja sekä sosiaaliseen mediaan vuorovaikutteisena ja osallistavana toimintatapana.

Vaikka sosiaalinen media on mediakasvatuksen näkökulmasta näkyvimmin esillä, voidaan todeta, että mediakasvatukseen liittyy sosiaalisen median lisäksi kaikki muukin media ihan yhtä lailla. Mediakasvatuksen näkökulmasta voi olettaa, että oppilaitokset tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuden lukea koulussa printti- tai verkkolehtiä. Ebrand Suomi Oy:n ja Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden teettämän tutkimuksen (2016) mukaan jopa 71 prosenttia nuorista haluaisi sosiaalisen median opetusta kouluihin, mutta myös kotiin.

Käytännössä siis mediakasvatuksen tavoitteena on saada oppilaat miettimään, mitkä valinnat vaikuttavat mediaesitykseen. Kuten esimerkiksi kuvamanipulaatio, kerronnankeinot ja yksinkertaisesti myös sanavalinnat. Onko valokuvaa käsitelty jälkepäin, mitä kerronnankeinoja on käytetty, ja mitä niillä halutaan saavuttaa. Oppilaan halutaan myös miettivän minkälaiset kulttuurisidonnaisuudet vaikuttavat mediaesityksen tulkintaan ja merkityksellisyyteen. Myös erilaiset käyttötavat on otettava huomioon.

Mediakasvatuksen tavoitteena voidaankin nähdä oppilaan kasvu medialukutaidon saralla. Mediakasvatus vaatii myös opetuksen reagoimista median muuttumiseen. (Kotilainen ym. 1999, 35; Merilampi 2014, 43.)

3.1 Medialukutaito

Medialukutaidolla halutaan kuvata ja selittää henkilöiden taitoja tulkita, eritellä ja toteuttaa median viestejä sekä tiedonvälityksen keinoja. (Kotilainen ym. 1999, 31.)

Lukutaidosta puhuttaessa tarkoitetaan lukutaidon lisäksi myös kirjoitus- ja laskutaitoa. Digitaalisuus on muuttanut lukutaidon vaatimuksia, sillä digitaalisesti toimittaessa tarvitaan perinteistä lukutaitoa enemmän tietoa ja taitoa. Lukutaito on aiemmin merkinnyt lähinnä kirjoitetun kielen ymmärtämistä ja tietoista reagoimista siihen. Nykyään merkitykseen liittyy myös kuvitetun ja äänitetyn kielen ymmärtäminen ja niihin reagoimista, sillä tekstit ovat muuttuneet monimuotoisemmiksi. Lukutaito on tiedon levittämisen lisäksi myös tunteiden, estetiikan ja emootioiden aluetta. (Merilampi 2014, 132.)

Medialukutaito on kaikkien eri viestimien ja niiden tuotosten lukutaitoa. Sitä tarvitaan sanallisissa, kuvallisissa ja äänellisissä tuotoksissa, sekä teoksissa, joissa nämä yhdistyvät. Medialukutaitoa tarvitaan siis yhtä lailla riippumatta siitä, tulkitsemmeko sanomalehden artikkelia, tv-lähetystä tai uutiskuvaa. (Kotilainen ym. 1999, 36.)

Medialukutaito on kattokäsite, joka pitää sisällään erilliset lukutaidot, kuten esimerkiksi visuaalisen lukutaidon ja informaatiolukutaidon, jotka itsessään jo yhdistävät erityyppisiä lukutaitoja käsitteidensä alle. Terminä medialukutaito laajentaa informaatiolukutaidon käsitettä ja ottaa samalla huomioon visuaalisen lukutaidon. (Merilampi 2014, 139.)

Lukutaitoja voidaan niputtaa yhteen viestintäteknikan perusteella. Audiovisuaalinen lukutaito toimii esimerkiksi yläkäsitteenä audiovisuaalisille sähköisen median viestimille. Audiovisuaalisuus viittaa kuulo- ja näköaisteihin. Tämä tarkoittaa tarkemmin sitä, että teokseen liittyy ääni ja kuva. Kuva voi olla joko valokuva tai liikkuvaa kuvaa. Jos jompikumpi kuvasta tai äänestä puuttuu, ei kyseessä ole enää audiovisuaalinen kokonaisuus. Elämässämme lähes kaikkeen viestintään liittyy näkö ja kuulo, mutta audiovisuaalisuustermin käyttö on vakiintunut kuvaa ja ääntä käyttävien viestintäteknologioiden yhteyteen. (Herkman 2001, 12-13; Kotilainen ym. 1999, 36.)

Visuaaliseen lukutaitoon liittyy vahvasti myös se, miten kuvat ymmärretään. Muiden lukutaitojen tavoin, myös visuaalisessa lukutaidossa on suuresti kyse kulttuurisesta lukutaidosta. Visuaalinen lukutaito voi olla mikä tahansa toiminto, joka käsittelee kuvamateriaalia ja sen käyttöä älyllisesti. (Merilampi 2014, 135-137; Herkman 2007, 72-73.)

Herkman (2007) kokoaa visuaalisen lukutaidon alueet seuraavasti: tekninen lukutaito, kulttuurinen lukutaito, kriittinen lukutaito ja toiminnallinen lukutaito.

Kuva on aina rajattu esitys elämämme todellisuudesta. Se ei koskaan ole sama asia kuin havaittava ympäristö, vaan se on osa siitä, riippumatta kuvan realistisuudesta tai todentuntuisuudesta. Näin ollen merkitykset muuttuvat sen mukaan, mitä kuvassa päätetään katsojalle näyttää. Myös kuvan käyttötarkoitus vaihtelee ja riippuu siitä, mitä kuvalla halutaan saavuttaa, halutaanko kuvalla viihdyttää vai kenties kauhistuttaa. Kuten tekstiäkin tulkittaessa, myös kuvan tulkinnassa tulee ottaa huomioon samankaltaisia asioita. Tulkinnallisesti on tärkeää huomioida ja tiedostaa kuvamanipulaatio ja sen keinot. Joskus muokkaus on ilmiselvästi näkyvässä, mutta muokkaus voi myös olla maltillisempaa ja huomaamattomampaa. Oli tapa kumpi tahansa, voi aina manipuloida kuvaa tulkittaessa esittää kysymyksen, minkä takia? Halutaanko kuvan sanomaa tai jotain merkitystä ehkä korostaa? Halutaanko näin vaikuttaa lukijan tulkintaan kuvasta? Saman tyyppisiä kysymyksiä voi ja kannattaa esittää myös luetulle tekstille tai mille tahansa sisällölle. (Herkman 2007, 73.)

3.2 Mediakriittisyys

Kriittisyys mielletään usein negatiiviseksi asiaksi, kuten arvosteluksi ja kielteisyydeksi. Arvostelu kuuluu kriittisyyteen, myös kun puhutaan mediakriittisyydestä, mutta se ei ole itseisarvo mediakriittisyydelle. Arvostelu kohdistuu asioihin, jotka esimerkiksi lisäävät eriarvoisuutta tai syövät suvaitsevaisuutta. Kriittisyyden tavoite on edistää tasa-arvoa ja sen toteutumista. (Herkman 2007, 36.)

Kriittisyys on täten paljon muutakin kuin negatiivinen asenne. Kriittinen suhtautuminen mediaan sisältää oikeastaan paljon enemmän positiivisia ja rakentavia osia kuin kielteistä suhtautumista. Kriittinen ajattelu on usein tuottavaa. Kriittisyyteen liittyy uteliaisuus ja kiinnostus asioita kohtaan. Jotta voi tutkia asioita kriittisesti, tulee olla kiinnostunut siitä, mitä ympärillämme tapahtuu. (Merilampi 2014, 177-178.)

Näiden lisäksi kriittisyyteen liittyy myös kyseenalaistaminen. Kriittisyydellä tarkoitetaan sitä, että asioita tulkittaessa arvioidaan sitä, mikä kuvaan, tekstiin tai mihin muuhun tahansa teokseen on vaikuttanut. Onko taustalla esimerkiksi stereotyyppioita, ennakkoluuloja tai – asenteita. Vaikuttavatko tekijän arvot ja normit lopputulokseen. Onko teokseen käytetty tarpeeksi montaa eri lähdettä, jotta asioita voidaan summata yhteen. Kuluttaja voi arvioida lähteitä, vallitsevaa tietoa, ennakkoluuloja ja lukemattomia muita asioita.

Kyseenalaistaminen herättää ajattelemaan asioita syvemmin, joka usein johtaa siihen, että tieto asiasta lisääntyy ja ristiriitaisen tiedon huomaa ja ymmärtää entistä paremmin. Jotta voi olla kriittinen mediaa kohtaan, tulee sitä ymmärtää ainakin jollakin tasolla.

Ymmärrystä täytyy olla esimerkiksi siitä, miten media toimii ja rakentuu. Tietoa voi saada lukemalla ja tutkimalla, mutta myös itse kokemalla ja tekemällä. (Herkman 2007, 47-48.)

4 Journalistiset sisällöt

Laadun tutkiminen journalismissa on haastavaa. Ei ole selvää määritettä sille, mitä laadukas journalismi on. Laatu voi tarkoittaa yhtä montaa asiaa kuin on määrittelijöitäkin. Se voi olla erilaista toimittajien, yleisön ja tutkijoiden mielestä. On kuitenkin asioita, joita voi odottaa laadukkaan tai hyvän journalistisen sisällön sisältävän. Laadukas journalismi pyrkii kertomaan merkityksellisiä ja olennaisia asioita ajasta, jossa elämme. Se selittää, tutkii ja analysoi sekä menee itsestäänselvyyksiä pidemmälle. Journalismiin voi katsoa vastaavan totuudenmukaisesti kysymyksiin mitä, missä ja milloin. Laatujournalismin taas voi nähdä vastaavan näiden lisäksi miksi, miten ja mitä se merkitsee. (Vehkoo 2011, 163-183.)

Journalismin tehtävänä on pidetty ajankohtaisen ja kiinnostavan sekä luotettavan ja puolueettoman tiedon välitystä. Journalismi on myös faktapohjaista. Journalismia on pidetty demokratian ylläpitäjänä ja kehittäjänä. Sitä pidetään itsenäisenä, jolloin se toimii journalistisen harkinnan perusteella. Samaan aikaan se kuitenkin edustaa suurta yleisöä, ja antaa äänen niille, jotka eivät sitä välttämättä muuten saa kuuluviin. Kaikesta tästä huolimatta tulee kuitenkin muistaa, että journalismi on usein liiketoimintaa, ja se on riippuvainen tiedoista, joita tuotetaan. Tyhjästä ei voi kirjoittaa. Journalismin kuuluu osaltaan myös journalistiset valinnat, jotka sisältävät muun muassa muokkauksen sekä kielellisen ja visuaalisen esittämisen. (Kunelius 2009, 21-24; Väliaverronon 2009, 17-24.)

Sanomalehtien liitto (2018) määrittelee journalistisen sisällön tarkoittavan luotettavaa sisältöä tärkeistä aiheista. Siihen liittyy myös muut lukijan elämään vaikuttavat hyöty- ja viihdesisällöt. Journalistin ohjeet (Julkisen sanan neuvosto, 2011) luovat raamit journalistiselle sisällölle. Ohjeiden tarkoitus on edistää sananvapauden vastuullista käyttämistä joukkotiedotusvälineissä ja ne koskevat kaikkea journalistista työtä.

Journalistin ohjeet (Julkisen sanan neuvosto, 2011) kattavat niin ammatillisen aseman, tietojen hankkimisen ja julkaisemisen, haastateltavan ja haastattelijan oikeudet, virheiden korjauksen ja kannanoton kuin yksityisen ja julkisen tiedon käsittelyn. Ohjeet kiteyttävät journalististen sisältöjen ytimen. Journalisti on ensisijaisesti vastuussa kuulijoilleen ja katselijoilleen. Journalistin on pyrittävä totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen ja tiedot on tarkistettava mahdollisimman hyvin. Tiedot tulee tarkistaa myös silloin, kun ne on jo aikaisemmin julkaistu. Lähteet on mainittava, kun käytetään toisen julkaisemia tietoja. Otsikoille ja ingresseille on löydyttävä sisällöstä kate.

Journalisteille on 35. kohdan ohjeet, joita jokainen journalistista työtä tekevä on sitoutunut noudattamaan. Journalistin ohjeiden toteutumista valvoo Julkisen sanan neuvosto, JSN, joka on toimittajien ja kustantajien perustama. Julkisen sanan neuvoston toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen. Täten JSN voi antaa huomautuksia, jos journalistin ohjeita ja hyvää journalistista tapaa rikotaan, mutta rangaistuksia JSN ei voi jakaa. (Julkisen sanan neuvosto 2018.)

Kuka tahansa, joka kokee, että lehdistössä, radiossa tai televisiossa on loukattu hyvää journalistista tapaa, voi tehdä kantelun Julkisen sanan neuvostolle. (Julkisen sanan neuvosto 2018.)

Julkisen sanan neuvoston vuosikertomuksesta (2016) selviää, että kanteluiden määrä kasvoi samaan aikaan, kun kanteluiden käsittelyaika lyheni ja langettavien päätösten määrä laski. Tämä kertonee siitä, että kuluttajat ovat entistä tarkempia journalistista sisältöä kohtaan, ja kanteluita tehdään entistä herkemmin.

Journalistiset sisällöt voivat olla erityyppisiä, vaikka samat journalistin ohjeet pätevätkin kaikkiin julkaistuihin juttuihin. Juttutyypit, eli genret, osaltaan ohjaavat toimittajaa. Juttutyypin tunnistaminen on osa ammatillista osaamista. Genren yhteneväisyydet syntyvät muun muassa samankaltaisesta sisällöstä, rakenteesta ja toimijoiden välisistä vakiintuneista suhteista. Juttutyyppejä tehdään jaetaan tavallisesti kahteen ryhmään. Tiedottavat ja viihdyttävät tekstit sekä keskustelun herättäjät. Tiedottavia ja viihdyttäviä tekstejä ovat esimerkiksi uutiset, taustajutut ja reportaasit. Keskustelun herättäjiä voivat olla esimerkiksi artikkelit, kolumnit ja pääkirjoitukset. (Suhola, Turunen & Varis 2005, 98-100.)

Tässä opinnäytetyössä journalistisista sisällöistä käsittelyyn otetaan uutiset.

4.1 Uutisen määritelmä

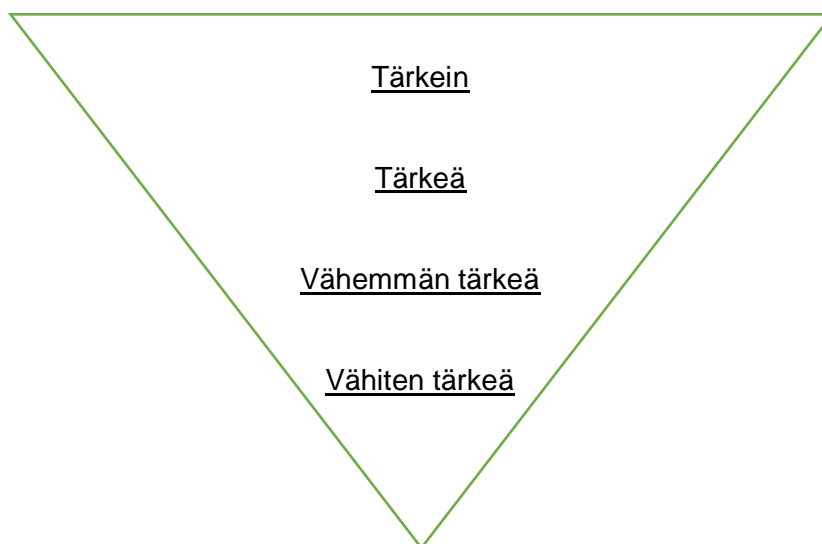
Uutinen on ajankohtainen, merkityksellinen, tuore ja läheisesti taikka laajasti vaikuttava sisältö. Uutiskriteereiksi voi mainita siis ajankohtaisuuden, merkittävyyden, voimakkuuden, paikallisuuden, laajuuden ja harvinaisuuden. Kriteerejä on toki muitakin, mutta nämä ovat tärkeimmät. Vaikka jokin tapahtuma täyttää uutiskriteerit, se ei välttämättä pääse julkaisuun, ainakaan printtilehdessä. Tällöin puhutaan uutiskynnyksestä, ja tällaisessa tilanteessa uutiskynnys on niin korkea, ettei juttu ylitä sitä. Uutiskynnys asetetaan sen mukaan, kuinka paljon sivuja lehdellä on käytössä, ja kuinka paljon uutisoitavaa on. Uutiskynnys on asetettu eritavoin eri lehdissä. Lehdistä voi huomata, että kesällä ja alkuvuikosta uutiskynnys on usein matala, sillä uutisoitavia asioita on vähemmän. (Suhola ym. 2005, 28-35.)

Uutisjournalismiin on aina kuulunut nopeus. Verkko on tuonut omat paineensa tähän, ja nopeus on kasvanut entisestään. Uutisvoitot mitataan usein sillä, kuka on julkaissut uutisen ensimmäisenä. Oman haasteensa tuo useat julkaisualustat. Toimittajan on tuotettava enemmän juttuja useampaan välineeseen ja näin ollen hallittava myös kaikkien alustojen ominaispiirteet. (Väliverronen 2009, 28-31.)

Uutinen on osaltaan myös erilainen riippuen siitä, julkaistaanko se verkossa vai printissä. Verkossa on myös mahdollisuus muokata ja päivittää juttua, kun tietoa on saatavilla lisää. Näin verkko mahdollistaa uutisten julkaisun, vaikka ne eivät olisikaan vielä täysin valmiita. Kun uutisia tuotetaan verkkoon, on mietittävä millä tavoin uutisia on kannattava tuottaa alustalle, jossa niitä on tarjolla pilvin pimein myös ilmaiseksi. Lehtien verkkoversiot myös syövät sisältöä printtilehdiltä. Uutiset ja skूपit ovat verkossa jo ennen printtilehden ilmestymistä. (Väliverronen 2009, 28-31.)

4.2 Uutisen kieli ja rakenne

Uutisen tehtävänä on kertoa äskettäin tapahtuneesta, kiinnostavasta asiasta. Uutinen kertoo, mitä on tapahtunut, eikä esitä mielipiteitä. Uutisen aiheena voi olla mikä tahansa ilmiö. Klassisesti uutinen vastaa kysymyksiin mitä, missä, milloin, miksi, miten ja kuka. Uutinen voi myös vastata kysymykseen millä seurauksella? Uutinen kuvataan usein ylösalaisella kolmiolla (kuvio 1). Uutinen etenee tärkeimmästä vähiten tärkeään. Uutisen ensimmäisen lauseen tulee siis olla koko jutun tärkein. (Suhola, ym. 2005, 100-105.)

Kuvio 1. Uutisen rakenne (Suhola ym. 2005, 101.)

Uutiselle tavanomaista on, että teksti rakennetaan osista. Jokaisen kappaleen tulisi muodostaa oma, itsenäinen kokonaisuus niin, ettei osien välillä ole viittaussuhteita. Kun uutinen rakennetaan näin, toimitussihteeri voi yhdistää tekstin kappaleita tarvittaessa eri tavoin. Toinen ajatus osien taustalla on se, että jos tila uutiselle on ahdas, voi toimitussihteeri huoletta lyhentää juttua loppupäästä, eikä kokonaisuus kärsi. (Suhola ym. 2005, 102.)

Uutiseen, kuten mihin tahansa muuhunkin journalistiseen sisältöön liittyy myös oleellisesti hyvä kieli. Toimiva lehtikieli palvelee lukijaa, eli se on helppolukuista ja nopeasti ymmärrettävää. Kieli- ja asiavirheet syövät myös jutun luotettavuutta. On helpompi luottaa sisältöön, joka on oikein ja hyvin kirjoitettu kuin juttuun, joka vilisee kirjoitusvirheitä, asiavirheistä puhumattakaan. (Suhola ym. 2005, 139-140; Vehkoo 2011, 163-164.)

Suhola, Turunen ja Varis (2005) asettaa viisi vaatimusta, joiden täytyessä lehtikieli on parasta lukijan kannalta. Nämä viisi vaatimusta ovat: *virheettömyys, sujuvuus, helppous, havainnollisuus ja tehokkuus*.

Virheettömyydellä tarkoitetaan hyvää ja oikeaa kielioppia, joka suoraan vaikuttaa toimittajan luotettavuuteen ja uskottavuuteen. **Sujuvuus** sisältää jutun rytmin. Tekstin tulee edetä töksähtelemättä, tärkeät mielikuvat on nostettu esiin ja lausejako toimii. **Helppous** tarkoittaa sananmukaisesti helppoutta. Tekstin tulee olla helppolukuista. Usein sanavalinnat ovat helppolukuisuuden kannalta tärkeitä. Huono sanavalinta tekee tekstistä vaikeasti luettavan. **Havainnollisuus** tarkoittaa konkretiaa. Vaikeatkin asiat on mahdollista esittää kielen avulla niin, että ne on helpompi ymmärtää. **Tehokkuus** motivoi lukijaa. Tehokas kieli vie juttua eteenpäin ja tehokeinoja on monia erilaisia. Turhat sanat ja jaarittelut on syytä jättää pois, sillä ne helposti herpaannuttavat lukijan ja syövät näin myös mielenkiintoa ja lukeminen jää helpommin kesken. (Suhola ym. 2005, 139-140.)

5 Aineiston keruu

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, missä ja kuinka paljon lukiolaiset käyttävät journalistisia sisältöjä, sekä mitkä aihealueet heitä eniten kiinnostavat. Lisäksi selvitettiin, kuinka journalistisia sisältöjä käytetään opetuksessa ja kuinka lukiolaiset itse käyttävät niitä opiskelunsa tukena.

Tutkimuksessa oletuksena on, että medialinjan opiskelijat käyttävät journalistisia sisältöjä enemmän niin vapaa-ajalla kuin koulussakin, ja ovat kriittisempiä lukemaansa kohtaan kuin yleislinjalaiset. Tätä haluttiin lähteä selvittämään, ja tutkimus tehtiin Vaskivuoren lukiossa Vantaalla. Vaskivuoren lukiossa on mahdollisuus opiskella medialinjalla. Medialinjaan kuuluu radio-, tv- ja lehtityön kursseja. Linjalta saa mediadiplomin. Kursseja pitää valita kahdeksan ja kolmentoista väliltä.

Kohderyhmäksi valittiin lukiolaiset, koska he ovat koulutuksessaan melko pitkällä, ja seuraavaksi heillä on edessään päätös siitä, hakevatko he jatko-opiskelemaan vai eivät. Tässä vaiheessa mahdollisen mediakasvatuksen tulokset ovat jo selvästi nähtävissä. Lupa tutkimuksen tekemiseen haettiin Vantaan kaupungilta, jonka jälkeen oltiin yhteydessä koulun rehtoriin ja sovittiin toimintatavoista.

Tutkimus on kvalitatiivinen. Aineiston keruu perustuu 40:een Vaskivuoren lukion oppilaan vastauksiin. 20 on medialinjan opiskelijoita ja 20 yleislinjan opiskelijoita. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella (Liite 1). Kysely toteutettiin sähköisenä Webropolissa, jonka jälkeen se lähetettiin sähköpostitse Vaskivuoren lukion vararehtorille, joka laittoi sen eteenpäin opiskelijoille. Ennen kyselyn lähettämistä, sitä testattiin muutamalla lukiolaisella. Testauksen perusteella kyselyyn lisättiin muutamia kysymyksiä, ja kysymysten asettelua paranneltiin, jotta väärinymmärtämisen riskiä ei olisi.

Valmis kysely toteutettiin maaliskuussa 2018. Kyselyssä varmistettiin opiskelijan opiskelulinja, vuosikurssi, ikä ja sukupuoli. Kyselyyn vastattiin anonymisti. Kyselylle asetettiin vastauskatto, jotta vastauksia ei tulisi tavoitetta enemmän. Suurin syy tähän oli se, että kyselyssä käytettiin myös avoimia kysymyksiä ja niiden analysointi olisi hankaloitunut, jos vastauksia olisi tullut paljon enemmän kuin oli suunniteltu.

Kysely sisälsi 22 kysymystä. Neljä ensimmäistä kysymystä liittyivät vastaajan perustietoihin kuten ikään ja sukupuoleen. Viisi kysymystä oli monivalintakysymyksiä. Kahdeksassa kysymyksessä opiskelijoiden tuli valita yksi vastausvaihtoehto. Neljässä kysymyksessä opiskelijoita pyydettiin perustelemaan vastauksensa omin sanoin ja yksi

kysymys oli täysin avoin. Viidessä kysymyksessä käytettiin asteikkoa 1-5, täysin eri mieltä – täysin samaa mieltä, ja yhdessä kysymyksessä opiskelijoita pyydettiin laittamaan annetut vaihtoehdot tärkeysjärjestykseen. Kyselyä tehdessä pohjana toimivat seuraavat kysymykset:

Miten lukiolaiset käyttävät mediaa?

Minkälaista mediaa käytetään? Miksi?

Kuinka usein mediaa käytetään? Kuinka paljon aikaa siihen käytetään?

Kuinka suuri osa ajasta kuluu sosiaalisessa mediassa?

Kuinka varmistetaan tiedon luotettavuus ja oikeellisuus?

Käytetäänkö mediaa oppimisen yhteydessä ja apuna?

Aineiston keruun jälkeen aloitettiin analysointi. Vastaukset analysoitiin ensin erikseen aloittaen yleislinjasta. Jokaisen kysymyksen vastaukset analysoitiin ja kerättiin opinnäytetyöhön. Yleislinjalaisten tulosten analysoinnin jälkeen aloitettiin medialinjaisten vastausten analysointi. Se toteutettiin täysin samalla tavalla kuin yleislinjalaisten vastausten analysointi. Molempien ryhmien vastaukset kerättiin erilliseen, yhteiseen tiedostoon, jotta vertailu oli helpompaa. Tämän lisäksi molempien ryhmien vastauksista kerättiin samanlaisia kaavioita ja taulukoita, jotta erot on helpompi havainnoida. Lopuksi analysoitiin vielä koko kyselyn kaikki vastaukset, sisältäen niin yleislinjan kuin medialinjankin. Johtopäätökset saatiin vertailemalla kaikkia näitä vaihteita ja tuloksia keskenään.

6 Aineiston analyysi

Tässä luvussa analysoidaan tutkimusaineiston tuloksia. Ensin aineisto on jaettu vastaajien perusteella ryhmiin, jotka käsitellään vuorotellen. Molemmille ryhmille on luotu samanlaiset kaaviot ja taulukot, jotta eroja on helpompi havainnoida. Sen jälkeen kaikki vastaukset nivotaan yhteen, ja katsotaan kaikkien vastausten kokonaistulosta.

6.1 Kysely

Kyselyn tulokset analysoitiin maaliskuussa 2018. Kyselyn analysointi jaettiin kahteen osioon: yleislinjalaisten vastaukset ja medialinjaisten vastaukset. Nämä käsitellään erikseen seuraavissa luvuissa. Lopuksi vedetään lyhyt yhteenveto kaikista kyselyn vastauksista.

Ryhmä A kuvaa yleislinjalaisia ja ryhmä B kuvaa medialinjaalaisia.

6.1.1 Ryhmä A

Kyselyyn vastasi yhteensä 20 yleislinjalaista. Näistä kaksitoista oli naisia ja kahdeksan miehiä. 65 prosenttia vastaajista oli toisen vuoden opiskelijoita, ja loput kolmannen vuoden opiskelijoita. Ikäjakama oli 17–19-vuotta. 40 prosenttia vastaajista oli 17-vuotiaita, 40 prosenttia 18-vuotiaita ja loput 20 prosenttia 19-vuotiaita.

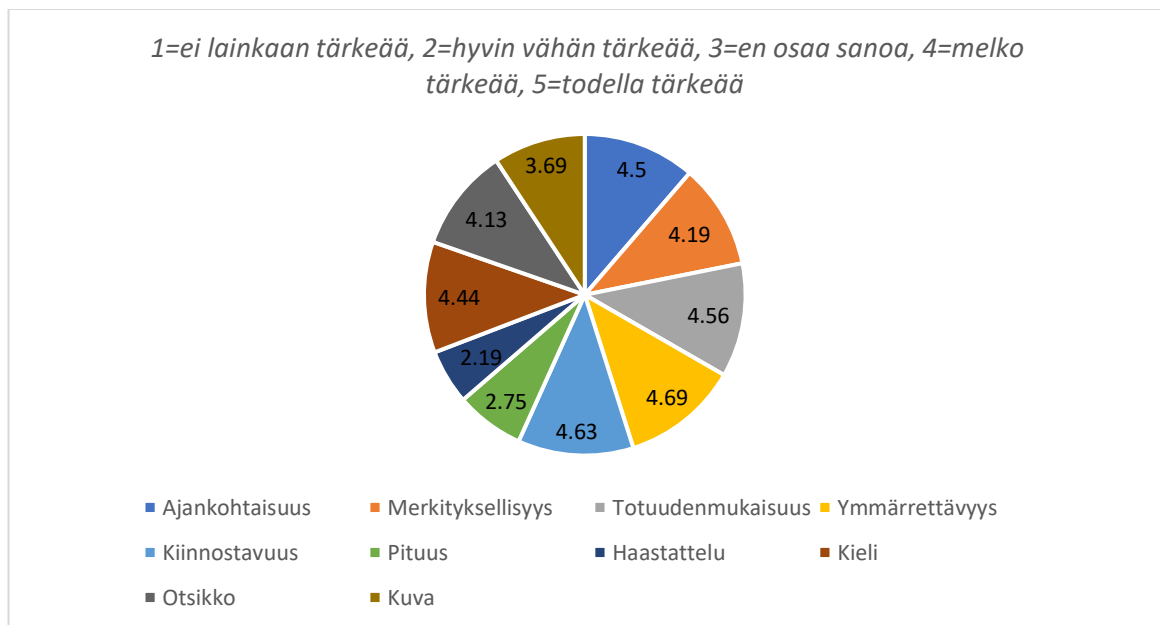
Ryhmästä A selkeästi suosituin paikka seurata uutisia on sosiaalinen media. Kaikki vastanneet kertoivat seuraavansa uutisia sieltä. Kuten aikaisemmin teoriaosassa mainittiin, sosiaalinen media lukee käyttäjänsä ja osaa tarjota juuri häntä kiinnostavaa sisältöä. Se selvästi pitää paikkaansa myös uutisten kohdalla. Tämän lisäksi on tietysti helppo tarttua kavereiden jakamiin sisältöihin. Seuraavaksi suosituimpana oli televisio ja verkkolehtien omat sivut ja sovellukset. Näistä uutisia kertoi seuraavansa 70 prosenttia vastaajista. Printtilehdistä uutisia seurasi ainoastaan kuusi vastaajaa. Selvästi verkko on lukiolaisille luontaisin paikka seurata uutisia ja etsiä tietoa. Radiosta uutisia kuuntelee vain pieni osa vastaajista. Kukaan vastaajista ei käytä verkkosivuja, jotka keräävät uutisia monista paikoista, kuten esimerkiksi Ampparit.

Uutisista suosituimpia ovat uutisaiheet ulkomaista. Kaikki vastaajat kertoivat seuraavansa ulkomaan uutisia. Sen jälkeen eniten seurataan kotimaan ja viihteen uutisia. Kotimaan uutisia seuraa lähes kaikki, muutamaa vastaajaa lukuun ottamatta, ja viihdettäkin 85 prosenttia vastaajista. Näiden jälkeen suosituimmaksi nousi urheilu-uutiset. Vähiten seurataan politiikkaa ja taloutta. Yksi vastaaja kertoi seuraavansa historian uutisia.

Mielenkiintoista on, että ulkomaan uutiset ovat suosituimpia, mutta kukaan vastanneista ei nostanut esiin lukevansa kansainvälisiä lehtiä, kuten BBC tai The Guardian.

Suurin osa vastaajista seuraa samaa uutisaihetta monilta eri alustoilta. Suurimmiksi syiksi siihen nousivat näkökulmien eroavaisuudet eri alustoilla. Myös mielenkiintoiset aiheet kannustavat etsimään lisää tietoa, jolloin sisältöä haetaan eri alustoilta ja lehdistä. Myös erilaiset mielipiteet ja lähteet kannustavat seuraamaan useampaa lehteä. Ne, jotka eivät seuranneet samaa uutisaihetta eri alustoilla kertoivat syiksi sen, etteivät näe sitä tarpeelliseksi vaan kokevat saavana tarpeellisen tiedon yhdestä lähteestä.

Kyselyssä pyydettiin myös arvioimaan, mikä uutisessa on tärkeää (kuvio 2). Vaihtoehtoina annettiin ajankohtaisuus, merkityksellisyys, totuudenmukaisuus, ymmärrettävyys, kiinnostavuus, uutisen pituus, sisältää haastattelun, hyvä kieli, otsikko ja kuva. Nämä piti arvioida asteikolla yhdestä viiteen, jossa yksi on ei ollenkaan tärkeä ja viisi on todella tärkeä.

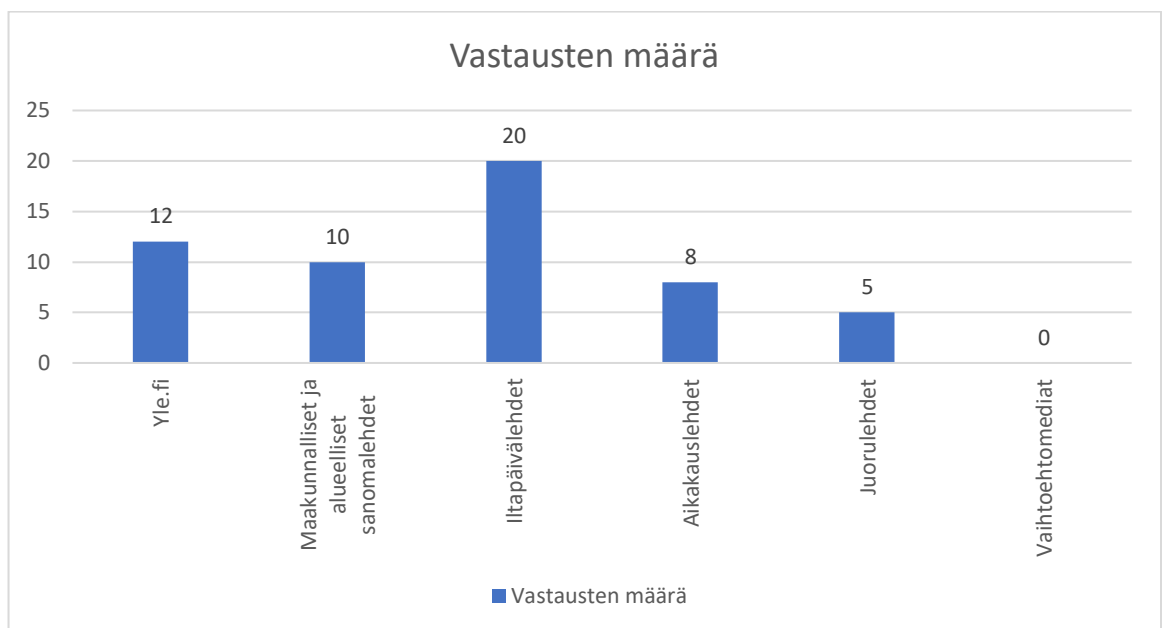

Kuvio 2. Uutisessa on tärkeää... Vastausten keskiarvot (n=20)

Kuviosta 2 huomaa, että tärkeimmiksi ominaisuuksiksi ryhmä A valitsi ymmärrettävyyden, kiinnostavuuden ja totuudenmukaisuuden. Ymmärrettävyys nousi kaikkein tärkeimmäksi, joka ei oikeastaan ole yllättävää. Ymmärrettävyyshän liittyi suuresti luvussa 4.1. läpikäytyyn uutisen rakenteeseen ja kieleen. Ymmärrettävyys itsessään sisältää jo hyvän kielen. Osaltaan on kuitenkin yllättävää, että ajankohtaisuus ja totuudenmukaisuus eivät saaneet täyttä viittä pistettä. Uutinenhan on ajankohtaista ja totuudenmukaista tiedonvälitystä. Uutisen pituus ja se, sisältääkö uutinen haastattelun arvioitiin vähiten

tärkeiksi. Yleislinjalaiset eivät siis tämän mukaan suosi lyhyitä eivätkä niin ikään myöskään pitkiä uutisia, vaan uutisia, jotka ovat helppolukuisia, ajankohtaisia ja osuvat omiin kiinnostuksenkohteisiin.

Kyselyssä pyrittiin selvittämään journalististen sisältöjen käyttöä, joten oli luonnollista selvittää, mistä sisältöjä luetaan (kuvio 3). Vaihtoehtoina oli kuusi kategorialla, jotka sisälsivät niin printtilehdet kuin lehtien verkkosivutkin, suluissa on mainittuna esimerkit: Yle, maakunnalliset ja alueelliset sanomalehdet (Helsingin sanomat, Kaleva), Iltapäivälehdet (Iltalehti, Iltasanomat), Aikakauslehdet (MeNaiset, Suomen kuvalehti, Tieteen kuvalehti), Juorulehdet (Seiska, Hymy) ja vaihtoehtomediat (MV-lehti). Lisäksi oli vaihtoehto muu, johon vastaaja sai laittaa muihin kategorioihin kuuluvat alustat.

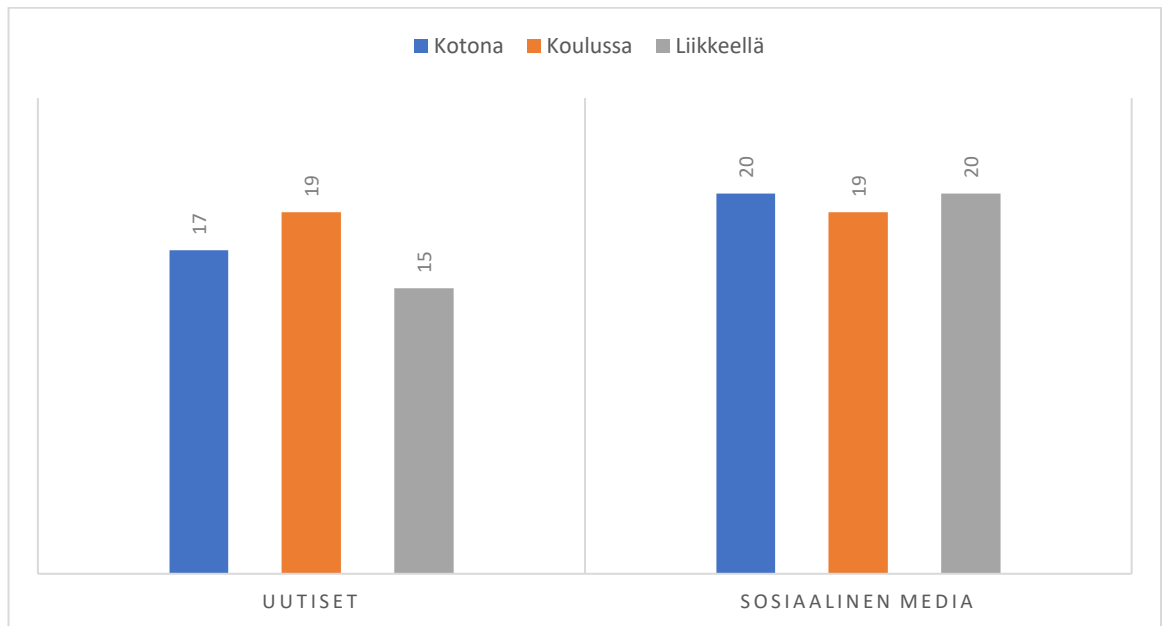
Kuvio 3. Mistä luet uutisisältöjä. Vastausten jakautuminen (n=20)

Ryhmästä A jokainen lukee iltapäivälehtiä. Journalististen sisältöjen kannalta on hienoa, että noin puolet vastaajista lukee myös maakunnallisia ja alueellisia sanomalehtiä, sekä käyttää Yle.fi -sivustoa. Vaihtoehtomedialla ei käytä vastaajista kukaan, joka on journalististen sisältöjen kannalta huonoin mahdollinen vaihtoehto. On siis hienoa, että lukijalaiset ymmärtävät sen. Juorulehdet ja aikakauslehdetkään eivät ole ryhmän A keskuudessa suuressa suosiossa. Yksi vastaaja oli antanut muuhun vaihtoehtoon vastaukseksi voice.fi -sivun.

Ryhmästä A jokainen käyttää uutisten lukemiseen ensisijaisesti puhelinta. Seuraavaksi suosituin väline on tietokone. Printtilehti on vasta neljänneksi suosituin. Sitä mieluummin uutiset seurataan televisiosta. Vähiten suosittu välineet ovat tabletti ja radio. Tulos ei ole

kovinkaan yllättävä, ottaen huomioon aikaisemmat tutkimustulokset, joita esitettiin teoriaosuudessa, joissa matkapuhelin on kaikissa ollut erittäin suosittu väline median käyttöön.

Uutisia luetaan useimmiten kotona ja koulussa (kuvio 4). Käyttöä on suurimmalla osalla myös liikkeellä ollessa. Sen sijaan sosiaalista mediaa käytetään selvemmin kaikkialla. Sosiaalisen median voi siis katsoa olevan riippumaton ajasta ja paikasta, kun taas uutisten lukeminen on sitoutunut tätä enemmän paikkaan ja aikaan.

Kuvio 4. Uutisten ja sosiaalisen median käyttöpaikat (n=20)

Myös ajankäytössä on uutisten ja sosiaalisen median välillä suuri ero. Puolet vastanneista seuraa uutisia päivittäin ja käyttää niihin alle tunnin päivässä. Noin kolmasosa vastaajista lukee uutisia muutaman kerran viikossa ja 15 prosenttia lukee uutisia useammin kuin kerran päivässä. Yksi vastaaja lukee uutisia harvemmin kuin viikoittain. Puolet vastanneista sen sijaan käyttävät sosiaaliseen mediaan 3–6 tuntia päivittäin. 20 prosenttia käyttää sosiaaliseen mediaan yli kuusi tuntia päivässä ja 30 prosenttia 1–3 tuntia päivässä. Uskallan olettaa, että oikea tuntimäärä voi olla tuloksia suurempi, sillä sosiaaliseen mediaan voi katsoa lukeutuvan myös erilaiset pikaviestimet, kuten WhatsApp ja Snapchat, joita käytetään lyhyitä aikoja kerrallaan, mutta läpi päivän.

Opiskelijoita pyydettiin myös arvottamaan eri väittämiä yhden ja viiden välillä (taulukko 1). Väittämät liittyivät koulussa ja opetuksessa käytettäviin, ja saatavilla oleviin journalistisiin sisältöihin. Näin saatiin tietoa siitä, millä tavalla opiskelijat kokevat journalististen sisältöjen käytön koulussa ja osana oppimista.

Taulukko 1. Kysymysvalikoima

1=täysin eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 3=en osaa sanoa, 4=jokseenkin samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä

Väittämä	1	2	3	4	5
Koululla on hyvät mahdollisuudet lukea lehtiä (n=20)	20%	20%	30%	25%	5%
Koulussa käytetään journalistisia sisältöjä opetuksessa (n=20)	0%	5%	15%	50%	30%
Käytän itse journalistisia sisältöjä opiskelun apuna (n=20)	0%	5%	45%	35%	15%
Koulussa opetetaan tarpeeksi median käyttöä (n=20)	0%	15%	15%	35%	35%

30 prosenttia ryhmästä A ei osaa sanoa, onko koululla hyvät vai huonot mahdollisuudet lukea lehtiä. Myös 30 prosenttia on kuitenkin sitä mieltä, että mahdollisuuksia on. 80 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että koulussa käytetään journalistisia sisältöjä opetuksessa ja puolet käyttää journalistisia sisältöjä itse oppimisen apuna. 45 prosenttia vastanneista ei kuitenkaan osaa sanoa, käyttävätkö näitä sisältöjä itse oppimisen apuna. Kysymys herää, mikseivät opiskelijat osaa sanoa. Eivätkö he ole kiinnittäneet asiaan huomiota vai eivätkö he ymmärtäneet kysymystä. Arvottamisen jälkeen pyydettiin myös perusteluja valinnoille. Ne, jotka käyttävät journalistisia sisältöjä oppimisen apuna, käyttävät sitä suurilta osin tiedonhankinnan keinona. Vastajat perustelivat journalististen sisältöjen käyttöä oppimisen apuna muun muassa seuraavasti:

Aiheeseen liittyen voi saada lisätietoa artikkeleista.

Uutisten seuraaminen on hyödyllistä yhteiskunnallisissa aineissa kuten esim. yhteiskuntaopissa.

Monilla tunneilla esseitä kirjoitetaan uutisten pohjalta ja esitelmää tehdään niiden pohjalta. Käytän joskus jotain esseitä valmistamassa tai jos tehtävän aiheeseen löytyy hyvä artikkeli.

Etsin uutissivustoilta tietoa, jos teen jotakin ainetta tai esitelmää.

Tunneilla etsin tietoa, jos tarvitsee.

Monet tunnilla annetut tehtävät edellyttävät sitä ja niistä saa hyvin tietoa.

Ryhmä A on vahvasti sitä mieltä, että koulussa opetetaan median käyttöä ja journalistisia sisältöjä käytetään opetuksessa hyödyksi. Jopa 70 prosenttia on sitä mieltä, että koulussa opetetaan tarpeeksi median käyttöä. Kriittikinä esitettiin, että oppitunneilla *voisi yhdessä seurata ajankohtaisia uutisia eikä lukea kirjasta vanhoja juttuja*. Riittävän opetuskäytön perusteluissa käy selkeästi esille, että sisällöt yhdistetään vahvasti äidinkielen opiskeluun ja yhteiskunnallisiin asioihin. Perusteluina oli muun muassa seuraavaa:

Uutisten tulkintaa ja niiden retorisia keinoja käytetään apuna.

Käytetään aiheeseen liittyviä artikkeleita tai vastaavasti etsitään niitä itse.

Äidinkieleessä aineistoina on usein journalistisia sisältöjä.

Jos puhumme yhteiskunnallisista aiheista, niin yleensä silloin on esillä myös jotakin journalistista materiaalia.

Opiskelijoille annetaan journalistisia sisältöjä, joita sitten yhdessä analysoidaan.

Luemme paljon artikkeleita esim. äikässä. Muissa aineissa etsimme tietoa tukemaan perustietoa.

Melkein joka tunnilla luetaan uutisia, esimerkiksi äikän tunneilla mietitään vaikuttamisen keinoja uutisten avulla yms. Reaaliaineiden tunneilla uutisia käsitellään tosi useasti oppimisen tukena ja aineistoja käytetään melkein joka tehtävässä.

Viimeiseksi opiskelijoita pyydettiin kertomaan omin sanoin, kuinka he varmistavat uutisten ja artikkeleiden luotettavuuden. Tavoitteena oli nähdä, minkälaisia keinoja lukiolaiset löytävät kriittiseen tarkasteluun ja minkälaisia näkökulmia he nostavat esiin, kun joutuvat pohtimaan omaa mediakriittisyyttään. Lähes kaikki vastaajat mainitsivat lähdekritiikin. Tämän lisäksi esiin nousi kirjoittaja, sivusto, kielioppi sekä se, että tarkistaa useammasta paikasta onko aiheesta kirjoitettu muuallakin, ja mitä.

Kuka sen on kirjoittanut, kuinka paljon siinä mainitaan tapahtumista ja yksityiskohdista, sekä miltä sivustolta uutinen luetaan.

Lähteet ja tarkastamalla useasta paikasta.

Mietin missä lehdessä uutinen on julkaistu ja mietin kuulostaako uutinen järkevältä muihin saman aiheen uutisiin verrattuna. Joskus voi myös etsiä lisää tietoa netistä, jos luotettavuus askarruttaa.

Tutkin muita lähteitä ja pohdin tekstin kirjoittajan henkilökuvaa.

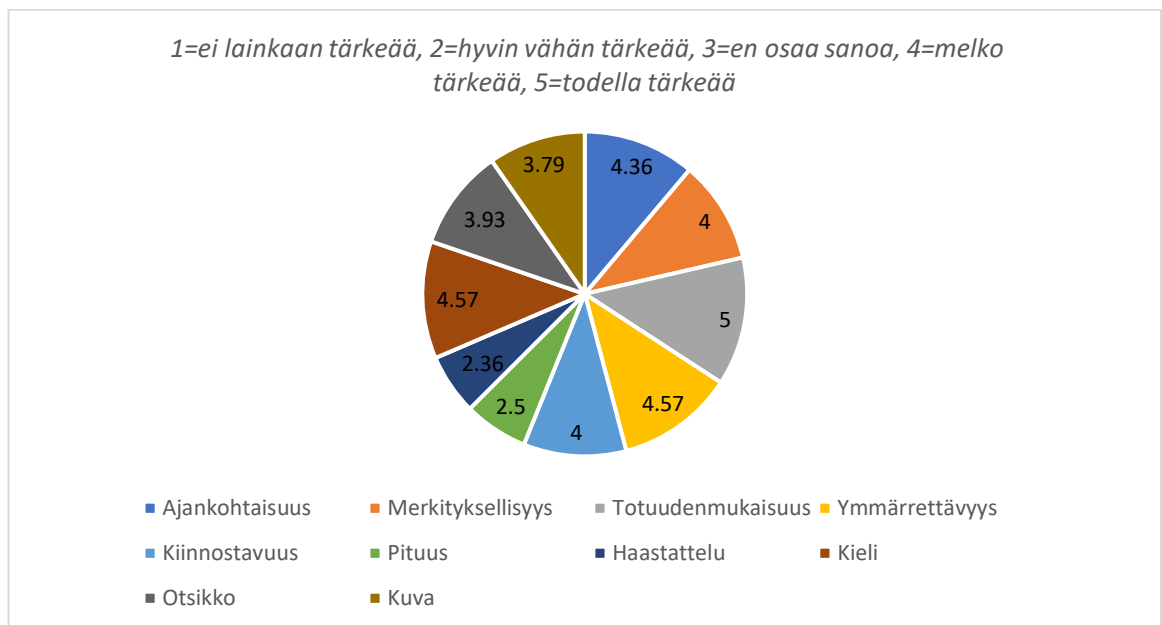
En pysty itse siihen kauheasti vaikuttamaan, mutta lukemalla uutisia luotettavista lähteistä voin varmistaa parhaiten uutisen luotettavuuden.

6.1.2 Ryhmä B

Medialinjalta kyselyyn vastasi 20 oppilasta. Vastaaajista 12 oli naisia ja kahdeksan miehiä. 60 prosenttia vastanneista on toisen vuoden opiskelijoita, 20 prosenttia ensimmäisen vuoden opiskelijoita ja 20 prosenttia kolmannen vuoden opiskelijoita. Ikäjakama oli 16–18-vuotta. Puolet vastaaajista oli 17-vuotiaita, 20 prosenttia 16-vuotiaita ja 30 prosenttia 18-vuotiaita.

Ryhmä B seuraa eniten uutisia verkkolehtien omilta sivuilta tai sovelluksista. Kaikki vastanneet kertovat seuraavansa uutisia sieltä. Seuraavaksi suosituin alusta uutisten seuraamiselle on sosiaalinen media, josta 90 prosenttia vastanneista kertoo seuraavansa uutissisältöjä. Printtilehdet ja televisio ovat yhtä suuressa suosiossa, reilu puolet käyttää näitä välineitä uutisten seuraamiseen. Vähiten käytetään radiota ja verkkosivuja, jotka keräävät uutisia muilta sivuilta.

Myös ryhmä B arvioi, mikä uutisessa on tärkeää (kuvio 5). Vaihtoehdot olivat samat kuin ryhmä A:lla: ajankohtaisuus, merkityksellisyys, totuudenmukaisuus, ymmärrettävyys, kiinnostavuus, uutisen pituus, sisältää haastattelun, hyvä kieli, otsikko ja kuva. Nämä piti arvioida asteikolla yhdestä viiteen, jossa yksi on ei ollenkaan tärkeää ja viisi on todella tärkeää.

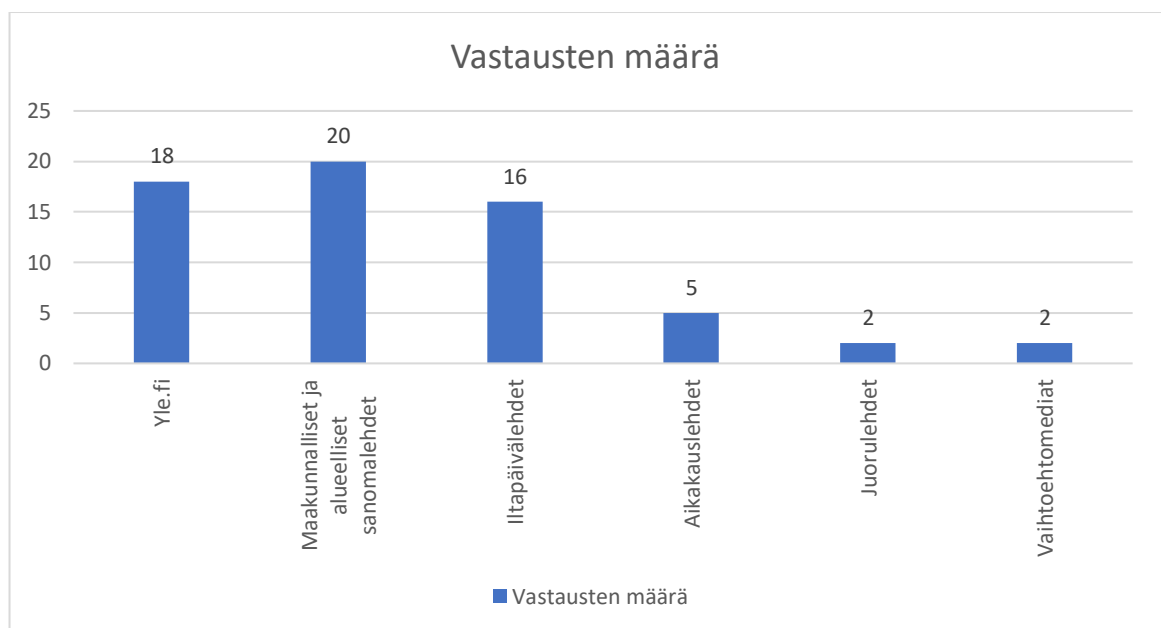

Kuvio 5. Uutisessa on tärkeää... Vastausten keskiarvot (n=20)

Ryhmä B arvioi tärkeimmäksi uutisen totuudenmukaisuuden. Se sai täydet viisi pistettä. Seuraavaksi tärkeimpänä pidetään yhtä suurella painoarvolla kieltä, ja ymmärrettävyyttä. Se on luonnollista, koska kuten aiemminkin sanottu ymmärrettävyys on verrannollinen

hyvään kielenkäyttöön. Vähiten tärkeitä ryhmälle B on uutisen pituus, sekä se sisältääkö uutinen haastattelun. Kaiken kaikkiaan ryhmä B arvioi lähes kaikki mainitut asiat uutisen kannalta tärkeiksi. Uutisen rakennetta ja kieltä selvittäessä esiin nousee lähestulkoon kaikki näistä vaihtoehtoista, joten on positiivista, että myös ryhmä B pitää näitä uutisen kannalta tärkeinä seikkoina. Sen voi olettaa kertovan siitä, että ryhmä B tietää ja tunnistaa uutisen funktion.

Uutissisältöjen lukemiselle annettiin vaihtoehtoina kuusi kategoriaa, jotka sisälsivät niin printtilehdet kuin lehtien verkkosivutkin: Yle, maakunnalliset ja alueelliset sanomalehdet (Helsingin sanomat, Kaleva), Iltapäivälehdet (Iltalehti, Iltasanomat), Aikakauslehdet (MeNaiset, Suomen kuvalehti, Tieteen kuvalehti), Juorulehdet (Seiska, Hymy) ja vaihtoehtomediat (MV-lehti). Lisäksi oli vaihtoehto muu, johon vastaaja sai laittaa muihin kategorioihin kuuluvat alustat. Muihin vaihtoehtoihin oli mainittu BBC, joka sopii uutisaiheissa suosituksi nousseeseen ulkomaan uutisointiin. Ryhmässä B joku siis seuraa ulkomaan uutisia muistakin kuin kotimaisista lähteistä.

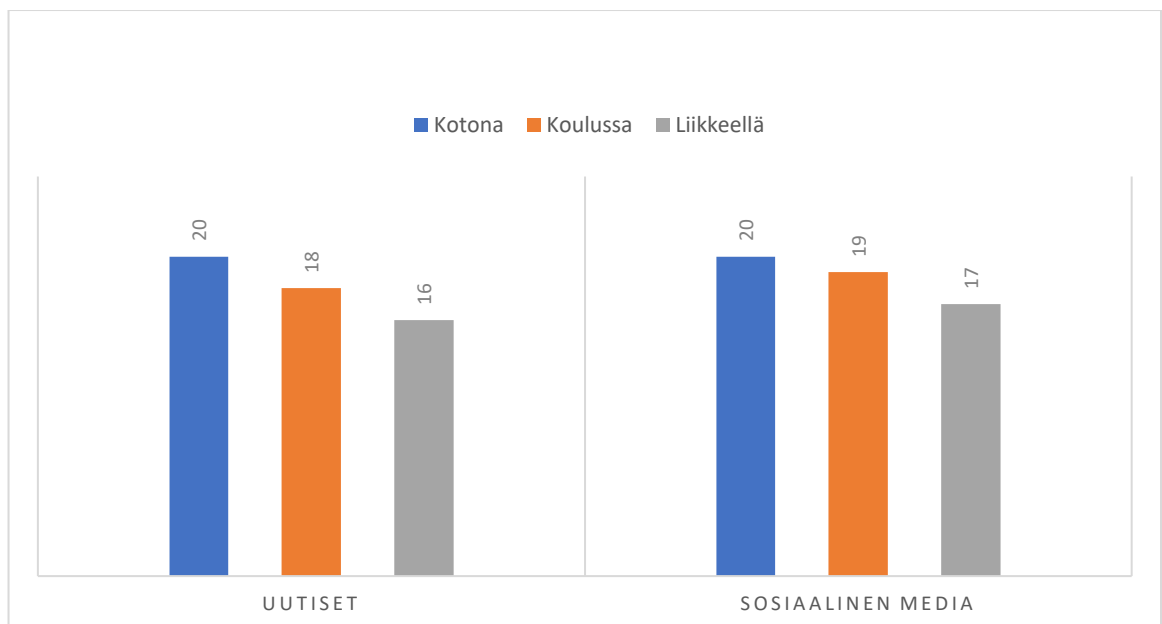
Kuvio 6. Mistä luet uutissisältöjä. Vastausten jakautuminen (n=20).

Kuvio 6 osoittaa, että ryhmästä B jokainen vastaaja lukee uutisia maakunnallisista ja alueellisista sanomalehdistä tai niiden verkkosivuilta. Kyselyssä kävi ilmi, että Vaskivuoren lukio tarjoaa oppilailleen tunnukset Helsingin Sanomien verkkolehden lukuun, joten se voi olla yksi syy siihen, minkä takia kaikki vastaajat kuluttavat näitä sisältöjä. Lähes kaikki käyttävät myös Yle.fi -sivustoa, jonka puolesta puhuu maksuton ja kattava sisältö. Iltapäivälehdet ovat suurimman osan suosiossa, mutta kaikki eivät niitä käytä. Aikakaus- ja juorulehdet eivät ole medialinjaisten suosiossa. Kaksi vastaajaa kertoo käyttävänsä

vaihtoehtomedioita, ja olisi mielenkiintoista selvittää, minkä takia. Se ei valitettavasti kyselyssä selvinnyt.

Ryhmässä B suosituimmiksi uutisaiheiksi nousivat kotimaan ja ulkomaan uutiset, joita lukee lähes kaikki vastaajista. Kotimaan ja ulkomaan uutiset saivat yhtä monta vastausta. Näiden lisäksi viihteen ja politiikan uutisia lukee suurin osa vastaajista. Uutisista vähiten kiinnostaa talous ja urheilu. 80 prosenttia vastanneista seuraa uutisia useammalta alustalta. Perusteluina annettiin muun muassa se, että näin saa eri näkökulmia, sekä laajemman kokonaiskuvan asioista. Ne, jotka eivät seuraa uutisia kuin yhdeltä alustalta, perustelivat sitä muun muassa sillä, että kiinnostus ei riitä seuraamaan samaa aihetta useasta eri paikasta, kun yksikin paikka riittää.

Uutisten lukemiseen ryhmä B käyttää keskiarvallisesti selvästi mieluiten puhelinta. Seuraavaksi suosituimmat ovat tietokone, televisio, printtilehti, radio ja viimeisenä tabletti. Vastauksissa oli kuitenkin jonkin verran hajontaa. Printtilehteä käyttää mieluiten lukemiseen yksi vastaajista. Puhelinta taas vähiten uutisten lukemiseen käyttää yksi vastaaja. Tabletti tai radio eivät ole kenellekään ensisijainen väline. Uutisia luetaan pitkälti kotona, mutta myös koulussa ja liikkeellä ollessa (kuvio 7). Sama pätee sosiaaliseen mediaan. Näiden kahden käyttöpaikoissa ei juurikaan ole eroa. Molempia käytetään aika lailla paikasta riippumatta.

Kuvio 7. Uutisten ja sosiaalisen median käyttöpaikat (n=20)

Vaikka käyttöpaikoissa ei suuria eroja ilmennyt, ajankäytöllisesti eroja sen sijaan oli. Sosiaalinen media vie ryhmällä B huomattavasti enemmän aikaa päivästä kuin uutiset.

Vastaajista noin 40 prosenttia käyttää uutisiin alle tunnin päivässä. Tunnin tai enemmän käyttää 35 prosenttia ja tunnin viikossa noin 25 prosenttia. Lähes kaikki vastaajat lukevat uutiset päivittäin. Sosiaaliseen mediaan sen sijaan puolet vastaajista käyttävät kolmesta kuuteen tuntia. 35 prosenttia käyttää yhdestä kolmeen tuntia sosiaalista mediaa päivässä. Yli kuusi tuntia ja alle tunnin käyttäviä oli molempia seitsemän ja puoli prosenttia vastanneista.

Myös ryhmää B pyydettiin arvottamaan eri väittämiä yhden ja viiden välillä (taulukko 2). Väittämät koskevat koulussa ja opetuksessa käytettäviin, ja saatavilla oleviin journalistisiin sisältöihin. Kun väittämät oli arvotettu, opiskelijoita pyydettiin perustelemaan vastauksensa omin sanoin. Näin saatiin opiskelijat miettimään, mitkä asiat tukevat vastausta tai mitä opiskelijoiden mielestä voitaisiin tehdä toisin, jotta väittämän voisi arvottaa paremmin. Perustelu oli pakollinen kysymys, jotta kaikilta vastaajilta saatiin jonkinlainen vastaus. Tämä toimi hyvin, vaikkakin muutama opiskelija oli jättänyt perustelut antamatta.

Taulukko 2. Kysymysvalikoima

1=täysin eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 3=en osaa sanoa, 4=jokseenkin samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä

Väittämä	1	2	3	4	5
Koululla on hyvät mahdollisuudet lukea lehtiä (n=20)	10%	15%	35%	30%	10%
Koulussa käytetään journalistisia sisältöjä opetuksessa (n=20)	0%	0%	25%	40%	35%
Käytän itse journalistisia sisältöjä opiskelun apuna (n=20)	0%	25%	10%	40%	25%
Koulussa opetetaan tarpeeksi median käyttöä (n=20)	0%	0%	35%	45%	20%

35 prosenttia vastaajista ei osaa sanoa, minkälaiset mahdollisuudet koululla on lukea lehtiä. 40 prosenttia on kuitenkin sitä mieltä, että koululla on hyvät mahdollisuudet lehtien lukemiseen. Kuten aikaisemmin kerrottu, Vaskivuoren lukio tarjoaa opiskelijoille Helsingin Sanomien verkkosisältöihin tunnukset. Koululla on myös printtilehtiä. 75 prosenttia ryhmästä B on sitä mieltä, että koulussa käytetään journalistisia sisältöjä opiskelun apuna.

Kukaan ei ole sitä mieltä, ettei niitä käytettäisi, vaan loput vastanneista eivät osanneet sanoa. 65 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että koulussa opetetaan riittävästi median käyttöä. Toiveena vastausten perusteluissa oli, että muissakin aineissa kuin äidinkielessä käytettäisiin journalistisia sisältöjä apuna. Perusteluissa todettiin myös, että journalistisia sisältöjä käytetään usein lähteinä ja tehtävämateriaaleina. Perusteluina opiskelijat mainitsivat muun muassa seuraavaa:

Journalistisia sisältöjä analysoidaan äidinkielen tunneilla. Myös medialukutaitoja hieman painotetaan.

Uutisia käytetään tehtävissä ja kokeissa aineistona.

Käsitlemme esimerkiksi monilla äidinkielen kursseilla lehtijuttuja.

Opettaja linkkaa uutisia aiheisiin liittyen sekä välillä käymme niitä läpi tunnilla.

Usein meille linkataan esimerkiksi artikkeleja, jotka liittyvät tunnin aiheeseen. Toisinaan pitää vain etsiä joku uutinen ja esitellä se muille tai kirjoittaa siitä tiivistelmä.

Niitä käytetään esseiden/kurssitöiden lähteinä.

Sen avulla käsitellään ajankohtaisia aiheita.

Äidinkielen tunneilla käytetään paljon, mutta muissa aineissa esim. enkussa voisi käyttää enemmän.

Ryhmästä B 65 prosenttia kertoo käyttävänsä itse journalistisia sisältöjä opiskelun tukena. Neljäsosa vastaajista kertoo, ettei juurikaan käytä itse näitä sisältöjä opiskeluun. Muutama vastaaja perusteli käyttämättömyyttä sillä, ettei siitä tunnu olevan hyötyä. Osa myös mainitsi, ettei tiedä, koska ei ole ajatellut asiaa, mutta sitä voisi olla järkevää harkita. Ne, jotka vastasivat käyttävänsä journalistisia sisältöjä, perustelivat sitä seuraavilla tavoilla:

Sisällöllä pystyy tuomaan erilaisia näkökulmia tehtäviin.

Välillä itse varmistan tietoani internetistä ja mielipiteet ovat tärkeitä.

Jos minun pitää saada lisätietoa jostain aiheesta, haen usein netistä siitä kirjoitettuja artikkeleita, esim. hs.fi tai yle.fi.

Käytän niitä lähteinä ja haen niistä lisätietoa ja ajankohtaisempaa tietoa.

Se tuo vaihtelua opiskeluun ja toimii erilaisena oppimateriaalina.

Käytän niitä lähteinä, sillä asiat löytyvät usein selkeästi selitettynä ja ajankohtaisina näistä.

Ryhmän B tuli myös kertoa omin sanoin, kuinka he varmistavat sisältöjen luotettavuuden, ja mitä keinoja siihen käytetään. Ryhmällä B usein mainittuja keinoja olivat lähdekritiikki, julkaisualusta, kirjoittaja ja saman aiheen seuraaminen eri paikoista. Mukaan nousi myös aiheesta keskustelu ystävien kanssa, sekä kirjoittajan asema.

Tutkimalla uutista eri lähteistä ja tutustumalla yksityiskotiin.

Useammalla lähteellä ja omalla lähdekriittisyydellä ja muutenkin kriittisyydellä mitä tahansa uutista kohtaan.

Uutisten luotettavuuden voi varmistaa nettisivusta, vertaamalla muihin lähteisiin tai katsomalla sen, onko kirjoitus asiallista ja sujuvaa.

Luen sen parilta eri sivustolta, ja katson, onko niissä samat tiedot. Uskon uutisen olevan luotettavampi, jos luen sen luotettavasta lähteestä.

Sen perusteella mistä mediasta sen luen/kuulen. Luotan esimerkiksi melko sataprosenttisesti Helsingin Sanomien sekä Ylen uutisiin, joten lukiessani näiltä sivustoilta uutisia minun ei tarvitse varmistaa uutisen luotettavuutta.

Tarkkailen uutisen sävyä ja julkaisupaikka vaikuttaa merkittävästi.

Sen huomaa kokemuksen kautta.

Etsin aiheesta lisää tietoja muilta uutiskanavilta ja muualta verkosta sekä puhun kavereiden kanssa asiasta.

Kiinnittämällä huomiota uutisen kontekstiin eli siihen mikä lehti on kyseessä. Myös sillä onko jutun kirjoittaja toimittaja vai tavallinen kansalainen on merkitystä, koska toimittaja tuntee mitä todennäköisemmin paremmin journalistiset ohjeet.

6.1.3 Kyselyn yhteenveto

Kaikista kyselyyn vastanneista suurin ikäryhmä oli 17-vuotiaat. Naisia oli vastaajista 24 ja miehiä 16. Vastaajista enemmistö opiskeli toisella vuosikurssilla.

Molemmat ryhmät huomioon ottaen suosituimmat alustat uutisten seuraamiselle ovat sosiaalinen media ja verkkolehdet ja niiden omat sovellukset. Uutisista kiinnostavimpia ovat ulkomaat, kotimaa, viihde sekä politiikka. Näistä Ulkomaat ja kotimaa ovat kaikkein suosituimmat. Suurin osa vastaajista seuraa samaa aihetta useilta alustoilta, mutta joukosta löytyy myös niitä, jotka eivät koe sitä tarpeelliseksi.

Uutisen piirteistä tärkeimmiksi koko kyselyn tuloksissa nousivat totuudenmukaisuus, ymmärrettävyys sekä ajankohtaisuus. Vähiten tärkeäksi koettiin uutisen pituus, sekä se, sisältääkö uutinen haastattelun vai ei. Suosituin alusta uutisten lukemiselle on iltapäivälehdet. Hieman sen perässä tulee maakunnalliset ja alueelliset sanomalehdet ja kolmantena Yle. Ulkomaalaisia lehtiä ei maininnut kuin muutama vastaaja medialinjalta.

Suosituin väline uutisten lukemiseen on selkeästi puhelin. Sen jälkeen järjestys on tietokone, televisio, printtilehti, radio ja tabletti. Suurin osa vastaajista seuraa uutisia

päivittäin ja käyttää niihin alle tunnin päivässä. Sosiaaliseen mediaan käytetään kolmesta kuuteen tuntia päivässä. Niin uutisia kuin sosiaalista mediaakin käytetään koulussa, kotona ja liikkeellä ollessa.

Mahdollisuudet lukea lehtiä koululla koettiin kohtalaiseksi. Vastauksissa toivottiin, että lehtiä olisi enemmänkin tarjolla, mutta todettiin myös, että opiskelijoilla on tunnukset Helsingin Sanomien verkkosisältöihin. Journalistisia sisältöjä käytettiin vastaajien mielestä paljon apuna opetuksessa. Suurimmaksi osin niitä käytetään äidinkielessä ja yhteiskunnallisten aiheiden käsittelyssä. Toiveita oli myös sille, että muissakin aineissa otettaisiin enemmän esiin journalistisia sisältöjä. Opiskelijat olivat myös pitkälti sitä mieltä, että käyttävät itse journalistisia sisältöjä opiskelun apuna ja tukena. Niistä koetaan saatavan lisätietoa sekä tukea opittuun. Niiden koetaan myös olevan vaihtelua muihin oppimateriaaleihin verrattuna.

Opiskelijat olivat myös vahvasti sitä mieltä, että koulussa opetetaan tarpeeksi median käyttöä. Kukaan vastanneista ei ollut sitä mieltä, ettei sitä opetettaisi ollenkaan. Yli puolet olivat sitä mieltä, että opetusta on tarpeeksi tai enemmän kuin tarpeeksi. Uutisten luotettavuuden varmistamiseksi keskitytään paljon lähteisiin. Myös kielioppi, julkaisija, kirjoittaja ja useammalta alustalta tarkastaminen olivat suosittuja keinoja. Mukana oli myös muutama vastaus, joissa kerrottiin, että luotettavuuden oppii tunnistamaan ja tietämään kokemuksen kautta.

7 Tutkimuksen tarkastelu ja jatkotutkimusehdotukset

Tässä luvussa tarkastellaan tuloksia ja tehdään niistä johtopäätöksiä. Sen jälkeen mietitään tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä. Lopuksi tehdään jatkotutkimusehdotuksia.

7.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Yleislinjalaisten ja medialinjaisten välillä journalististen sisältöjen käytössä on eroja. Kaiken kaikkiaan kuitenkin molemmat linjat käyttävät journalistisia sisältöjä hyödyksi sekä osaavat eritellä luotettavan sisällön ominaisuuksia. Yleislinjalaisille sosiaalinen media on suosituin paikka, kun taas medialinjaalaiset valitsevat mieluiten uutiset verkkolehdistä, kuten luvuissa 6.1.1. ja 6.1.2. todetaan. Medialinjaalaisista myös suurin osa lukee printtilehtiä, kun taas yleislinjalla printtilehtiä ei juurikaan lueta. Medialinjaalaisille uutisten seuraamisen voi nähdä olevan monipuolisempaa. Uutisia seurataan useammista välineistä ja paikkana arvostetaan lehtien omia sivuja.

Lukiolaisia kiinnostavissa uutisaiheissa ei ollut ryhmien välillä suurta eroa. Ei ole yllättävää, että ulkomaan ja kotimaan uutiset ovat kaikkein suosituimpia. Viihdettä seuraa molemmat ryhmät lähes yhtä aktiivisesti. Suurin ero on politiikan uutisissa. Medialinjaalaiset kertovat seuraavansa politiikan uutisia yhtä paljon kuin viihdeuutisia. Yleislinjalaisten sen sijaan seuraavat vähiten politiikan uutisia. Kyseessä voi olla medialinjaalaisten isompi poliittinen kiinnostus, mutta mahdollista on myös, että kyselyyn sattui yleislinjalta vastamaan sellaiset henkilöt, jotka eivät politiikasta välitä.

Mielenkiintoista on se, että kukaan yleislinjan opiskelijoista ei kertonut seuraavansa ulkomaalaisia lehtiä. Medialinjaltakin ulkomaisia lehtiä mainitsi vain muutama. Luvussa 2.2. kerrottiin, että Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö -tutkimuksesta (Tilastokeskus, 2017) selviää, että 16–24-vuotiaista 57 prosenttia käyttää internetiä ulkomaalaisten verkkolehden lukemiseen. Vaikka ulkomaan uutiset kiinnostavat, näyttää tämän tutkimuksen perusteella siltä, että erityisesti yleislinjalaisten seuraavat niitä vain kotimaisesta mediasta. Medialinjalla nousi esiin BBC, joka tukee ajatusta siitä, että medialinjaalaisten median käyttö, ja näin ollen myös lehtien käyttö, on monipuolisempaa ja sisältää enemmän myös kansainvälisiä sisältöjä.

Molemmista ryhmistä suurin osa seuraa samaa aihetta monilta eri alustoilta. Medialinjalla tämä oli vielä suosituimpaa kuin yleislinjalla. Kaiken kaikkiaan samat asiat kannustavat seuraamaan uutisointia eri alustoilta. Useita alustoja käytettäessä haetaan usein

lisätietoa, etsitään näkökulmaeroja, kasvatetaan kokonaiskuvaa ja tarkastellaan lähteitä. Lukiolaiset selvästi ymmärtävät, että journalistisista säännöistä ja ohjeista huolimatta, samasta aiheesta voi kirjoittaa monella eri tavalla, kuten luvussa 4 esiteltiin.

Uutisen rakennetta, kieltä ja ominaisuuksia esiteltiin luvuissa 4.1 ja 4.2. Uutisen tärkeät ominaisuudet arvoettiin molemmissa ryhmissä melko lailla samalla tavalla. Vähiten tärkeänä pidettiin uutisen pituutta ja haastattelua. Suurin ero oli totuudenmukaisuudessa. Medialinjalla kaikki pitivät sitä uutisen kannalta tärkeimpänä. Yleislinjakin piti sitä tärkeänä, muttei kuitenkaan yhtä tärkeänä. Tämä kertoo siitä, että medialinjalaiset kokevat, että journalististen sisältöjen tulee poikkeuksetta olla totuudenmukaisia. Yleislinjalaisille ymmärrettävyys ja kiinnostavuus menevät totuudenmukaisuuden edelle. Lukiolaiset eivät myöskään valitse luettavia sisältöjä pituuden, otsikon tai kuvan perusteella, vaan ennemmin kiinnostavan ja ymmärrettävän sisällön perusteella, joka on odotettu tulos.

Siinä missä yleislinjalaisista kaikki lukevat uutisensa iltapäivälehdistä, medialinjalaiset käyttävät mieluummin maakunnallisia ja alueellisia sanomalehtiä. Medialinjalaisista useampi seuraa myös muita lehtiä ja alustoja. Yleislinjalta vain noin puolet lukevat maakunnallisia ja alueellisia sanomalehtiä, ja hiukan yli puolet käyttävät Yle.fi -sivustoa. Medialinjalla lähes kaikki käyttävät sanomalehtien lisäksi Yle.fi -sivustoa.

Tulos on odotettu, sillä Media Audit Finlandin tutkimuksen mukaan vuonna 2017 Iltalehden kokonaistavoittavuus oli 1 925 000 lukijaa ja Iltä-Sanomien 2 243 000 lukijaa. Helsingin sanomat tavoitti 1 757 000 lukijaa. Voi olettaa, että iltapäivälehdet ovat helposti saatavilla, esimerkiksi sovelluksina puhelimessa, ja sieltä on helppo katsoa päivän puheenaiheet ja siksi se on niin suosittu. Toisaalta voi myös olettaa, että medialinjalaiset kaipaavat toisenlaista sisältöä uutisympyräänsä, ja valitsevat siksi luettavaksi mieluummin maakunnalliset ja alueelliset sanomalehdet. Juorulehdet ja aikakauslehdet eivät ole lukiolaisten keskuudessa suuressa suosiossa. Toisaalta harva muutenkaan myöntää lukevansa esimerkiksi Seiskaa, vaikka moni kuitenkin kokemukseni mukaan valitsee lehden selattavaksi esimerkiksi kampaajalla.

Käyttöpaikkoja, sisältöjä ja käytettyä aikaa tarkasteltiin luvussa 2. Luvussa todettiin, että matkapuhelin on suosituin väline sisältöjen käyttöön, ja eniten aikaa kuluu sosiaaliseen mediaan. Tässä tutkimuksessa uutisten ja sosiaalisen median käyttöpaikoissa ei juurikaan esiintynyt eroavaisuuksia. Yleislinjalaisilla uutiset olivat hieman sitoutuneempia paikkaan, kuin medialinjalaisilla. Sosiaalista mediaa molemmat ryhmät käyttävät ajasta ja paikasta riippumatta. Molemmat ryhmät myös seuraavat uutisia mieluiten puhelimella. Siinä missä

kaikki yleislinjalaiset käyttävät mieluiten puhelinta, medialinjalla hajontaa oli hieman enemmän. Medialinjaisten voi katsoa valitsevan uutisten lukemiseen käytettävän alustan laajemmin. Ajankäytöllisesti medialinjaalaiset lukevat uutisia useammin ja kauemmin kuin yleislinjalaiset. Tämä tukee oletusta siitä, että medialinjaalaiset käyttävät journalistisia sisältöjä ahkerammin kuin yleislinjalaiset. Sosiaalinen media vie kuitenkin molemmilla ryhmillä päivästä huomattavasti enemmän aikaa kuin journalistiset sisällöt.

Yleislinjalaiset kokivat, että koululla on hyvät tai melko hyvät mahdollisuudet lukea lehtiä. Mahdollisuus lehtien lukemiseen kuuluu osaltaan mediakasvatukseen, jota käsiteltiin luvussa 3. Medialinjaalaiset olivat tässä suhteessa hiukan kriittisempiä, ja kokivat, että mahdollisuudet voisivat olla paremmatkin. Medialinjaalaiset toivovat ehkä laajempaa kirjoja sisältöjä, eikä heille riitä se, että tarjolla on vain muutama vaihtoehto.

Molemmat ryhmät kokivat, että koulussa käytetään opetuksessa riittävästi journalistisia sisältöjä. Vaikka sisältöjä käytetään riittävästi, oli toiveena myös, että sisältöjä olisi käytössä muillakin kursseilla kuin äidinkielessä ja yhteiskunnallisissa aineissa. Molemmat ryhmät myös itse kertoivat käyttävänsä journalistisia sisältöjä opiskelun apuna. Yleislinjalaiset olivat varmempia siitä, että käyttävät niitä riittävästi tai paljon. Medialinjaalaiset olivat tässäkin suhteessa kriittisempiä. Kyse voi olla siitä, että medialinjaalaiset arvioivat omaa käyttöönsä kriittisemmin ja suhteuttavat sen eri tavalla kuin yleislinjalaiset.

Molemmista ryhmistä reilusti yli 60 prosenttia oli sitä mieltä, että koulussa opetetaan median käyttöä riittävästi. Journalististen sisältöjen käyttö opetuksessa antaa lähtökohtia ja neuvoja hyvään ja kriittiseen medialukutaitoon, josta puhuttiin kappaleissa 3.1. ja 3.2. Vastauksissa tuli esiin, että lukiolaiset kokevat suurilta osin, että median käytön opetus on sopivaa, sitä ei ole liikaa eikä sitä ole myöskään liian vähän. Heille ei siis tuputeta oppia liiaksi, eikä valistamisen ilmapiiriä ole. Oppiminen ja opetus tapahtuvat suurimmaksi osin itse tekemällä ja pohtimalla.

Luotettavuutta tarkastellessa esiin nousevat molemmilla linjoilla samat asiat. Lähteet ovat suosituin keino luotettavuuden tarkastamiseen. Myös kirjoittajan ja julkaisualustan tarkastaminen nousi esiin molemmilla ryhmillä. Eroavaisuus ryhmien välillä tulee esiin siten, että siinä, missä yleislinjalla yksittäinen vastaaja mainitsee jonkin, tai muutaman keinon luotettavuuden tarkastelulle, medialinjaalaisissa yksittäiset vastaajat mainitsevat useampia keinoja.

Voi siis olettaa, että medialinjalaiset tarkastelevat sisältöä kriittisemmin ja kiinnittävät samassa sisällössä huomiota moniin eriasioihin samanaikaisesti. Tämä tukee osaltaan oletusta siitä, että medialinjalaiset ovat kriittisempiä sisältöjen kuluttajia. Medialinjalaiset nostivat esiin myös keskustelun. Kavereiden kanssa keskustelu voi auttaa miettimään, onko uutinen uskottava. Medialinjalaiset mainitsivat myös journalistin ohjeet, luku 4. Heillä on medialinjan opiskelujen kautta ymmärrystä ja osaamista siitä, mitä journalisteilta odotetaan ja vaaditaan, ja minkälaiset ohjeet heitä sitouttaa.

Kaiken kaikkiaan tutkimustulokset osoittavat, että lukiolaiset käyttävät journalistisia sisältöjä hyödykseen. Kouluissa opetetaan median käyttöä riittävästi ja lukiolaiset osaavat kiinnittää huomiota oikeisiin asioihin pohtiessaan sisältöjen luotettavuutta.

Medialinjalaisten voidaan katsoa olevan ahkerampia ja kriittisempiä sisällön kuluttajia.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksessa on pyritty välttämään virheitä. Kysely on testattu ennen lähettämistä, ja tarvittavat korjaukset on tehty, jotta kysymykset olisivat selkeitä, eikä väärinymmärryksen mahdollisuutta olisi. Kysely on teetetty anonyymisti, jotta jokainen uskaltaisi vastata rehellisesti kyselyyn. Vastaajat ovat valikoituneet sattumanvaraisesti. Tarkoituksena oli myös sisällyttää opinnäytetyöhön valokuva-analyysitehtävä, mutta sisällön rajauksellisista sekä aikataulullisista syistä siitä päätettiin luopua.

Aikaisempien tutkimustulosten valossa, tutkimuksen tulosten voi katsoa sopivan hyvin jo valmiiksi saatuihin tuloksiin. Vaikka otos on suhteellisen pieni, 40 vastausta, vastauksissa oli jonkin verran hajontaa, joka kertoo siitä, että kyselyyn on uskallettu vastata rehellisesti. Esimerkiksi kysymys median käytön opetuksessa koulussa sai muutamia ääniä molempiin ääripäihin. Silti suurin osa vastaajista on sijoittanut vastauksensa samalle alueelle, ja vastanneet yhteneväisesti. Näin ollen uskon, että vaikka otoksen suuruus kasvaisi, prosentuaalisesti vastaukset sijoittuisivat samalle alueelle kuin tässä tutkimuksessa, vaikka hajontaa esiintyisikin.

Tutkimus myös vastasi alussa mainittuihin kysymyksiin. Tuloksista ilmenee miten, missä ja kuinka paljon lukiolaiset käyttävät journalistisia sisältöjä. Tämän lisäksi saatiin selville, minkälaiset uutiset lukiolaisia kiinnostaa ja miten he varmistavat tiedon luotettavuuden. Tutkimus vastaa myös siihen, käytetäänkö journalistisia sisältöjä opetuksen apuna ja kokevatko lukiolaiset saavansa tarpeeksi opetusta median käyttöön. Näin ollen voi todeta, että tutkimus on vastannut niihin kysymyksiin, joihin sen oli tarkoituskin vastata.

Tutkimuksen ja raportoinnin tuloksia voi hyödyntää lukioissa, etenkin Vaskivuoressa. Uskon, että tuloksista on hyötyä, ja he saavat paremman kuvan siitä, kuinka lukiolaiset käyttävät mediaa, ja miten median käyttöä voisi mahdollisesti kehittää. Lukiolle on myös hyötyä tiedosta, kuinka medialinjalaiset toimivat mediakulttuurissamme ja eroaako se yleislinjalaisista. Tutkimus voi myös herättää ajattelemaan, tulisiko mediaa hyödyntää opetuksessa enemmän vai käytetäänkö sitä jo nyt tarpeeksi.

7.3 Jatkotutkimusehdotukset

Jatkotutkimusehdotuksia heräsi opinnäytetyöprosessin aikana melkoisesti. Koska tässä opinnäytetyössä ei perehdytty lukiolaisten valokuvan analysointitaitoihin, voisi se olla mielenkiintoinen tutkimuksen kohde. Tiedämme, että lukiolaiset käyttävät paljon mediasisältöjä, ja tiedämme myös, miten he arvioivat tekstin ja sisällön luotettavuutta, joten olisi kiinnostavaa tietää, kuinka he analysoivat kuvia.

Tutkimuksen tuloksissa nousi myös esiin, että muutama lukiolainen seuraa vaihtoehtomedioita. Koska tässä tutkimuksessa ei selvinnyt, minkä takia, voisi siitä tehdä oman tutkimuksensa. Minkä takia vaihtoehtomedioita käytetään? Kuinka paljon ja kuinka moni niitä oikeastaan käyttää? Luotetaanko niihin vai käytetäänkö niitä viihtymistarkoituksiin? Esimerkiksi näihin kysymyksiin olisi mielenkiintoista saada vastaus. Kohderyhmän ei tarvitsisi edes olla lukiolaiset, vaan tätä voisi selvittää miltä kohderyhmältä tahansa ja se olisi silti mielenkiintoista.

Tutkimustulokset osoittivat myös, että ulkomaan uutiset ovat kaikkein kiinnostavimpia. Kuitenkaan kansainvälisiä lehtiä ei juurikaan kerrottu luettavan. Tutkimuksessa voisi selvittää, kuinka paljon suomalaiset kuluttavat kansainvälisiä lehtiä. Jos ulkomaan uutiset kiinnostavat, eikö olisi luonnollista seurata niitä myös muista kuin kotimaisista lehdistä. Kansainvälisiä lehtiä on kuitenkin helposti saatavilla myös Suomessa, ja verkkosivuja sitäkin helpommin.

Tuloksissa selvisi myös, että opiskelijoiden mielestä koulussa opetetaan riittävästi median käyttöä. Sitä myös käytetään opetuksen apuna. Tästä heräsi ajatus, että selvittää voisi myös, miten koulut näkevät tilanteen. Kuinka koulut kokevat käyttävänsä journalistisia sisältöjä opetuksessa? Mitä lehtiä koulut tarjoavat opiskelijoiden luettavaksi? Millä tavalla koulut kokevat edistävänsä mediakasvatusta?

Lisäksi vertailua voisi tehdä kansainvälisellä tasolla. Millä tavalla suomalaisten lukiolaisten median käyttö eroaa kansainvälisesti vertailtaessa. Käytävätkö suomalaiset enemmän vai

vähemmän journalistisia sisältöjä kuin saman ikäiset muissa maissa. Millä tavalla koulut ulkomailla panostavat median käytön opettamiseen. Suomi on koulu vertailuissa kärkimaita, onko se sitä myös tällaisessa vertailussa.

8 Opinnäytetyö oppimisprosessina

Opinnäytetyöprosessi oli kaiken kaikkiaan minulle haastava. Koko prosessin aikana kävin läpi koko tunneskaalan, epätoivosta helpotukseen. En ole ennen tehnyt tutkimusta, ja siitä syntyi minulle ajan saatossa mörkö. Aihe opinnäytetyöhön löytyi heti, mutta sen toteuttaminen ja rajaaminen loivat paljon ongelmia. Minun tuli miettiä, kuinka saan opinnäytetyöstäni tarpeeksi rajatun ja mihin minun on järkevää keskittyä, jotta saavutan opinnäyteelläni sen, minkä haluan saavuttaa. Tämä ei ollut aivan yksinkertaista, sillä mielenkiintoisia asioita ja sivuhaaroja oli paljon.

Myös aikataulullisesti opinnäytetyö vaati paljon, ja alkuperäinen aikataulu venyi monista syistä. Aluksi tutkimuslupahakemuksen kanssa oli sählinkiä, sillä minulle oli epäselvää mihin hakemus tulee lähettää. Kun sain tutkimuslupapäätöksen lähetettyä oikeaan paikkaan oikeassa muodossa, se hyväksyttiin melko pian.

Tutkimusluvan saatuaani aikataulut pettivät, koska aloitin työharjoittelun syksyllä 2017. Ajatuksena oli, että teen opinnäytetyötä työharjoittelun ohella, mutta koska kävin myös omissa osa-aikatöissä, ei opinnäytetyölle jäänyt aikaa. Lisäksi omassa elämässä myllersi ja sairastuin, joten kaikki energia ja vapaa-aika kului siihen, että selviteltiin, mikä minulla on. Vuoden 2018 alussa sain taas kiinni opinnäytetyöstä, mutta pian kävi selväksi, etten oikein tiennyt, mitä olin tekemässä. Aikataulut oli edelleen haastavaa, sillä suoritin samaan aikaan kurseja, ja kävin töissä.

Aihe oli laaja, ja en onnistunut rajaamaan sitä tarpeeksi, josta syystä kirjoittaminen tuntui haastavalta ja aikaa kului. Kun aihe ei ole selkeästi rajattu, tuntuu, että asiaa on niin paljon, ettei tiedä mistä aloittaa. Kyselyn tekeminen oli kuitenkin mukavaa, ja sain sen melko helposti kasaan. Olin kerännyt alustavia kysymyksiä, joihin ainakin halusin vastauksen. Niiden pohjalta kysely muodostui helposti. Jotta työni olisi mahdollisimman luotettava ja pätevä, minun tuli asetella kysymykset niin, että lukiolaiset osasivat vastata niihin totuudenmukaisesti ilman väärinymmärtämisen riskiä, tämän takia testautin kyselyn muutamalla lukiolaisella ennen sen lähetystä.

Opinnäytetyön ohjaajan tapaamisen jälkeen päätin lopulta kuitenkin rajata aiheen hyvin tiukasti, tässä käytin apuna kyselyä. Tällä tavalla helpotin työn hahmottamista ja sitä kautta myös kirjoittamista. Tässä vaiheessa päätin jättää pois valokuva-analyysin, jonka olin suunnitellut sisällyttäväni opinnäytetyöhön. Tämän jälkeen hommat alkoivat edetä, ja kirjoittaminen sujui. Tuntui, että opinnäytetyön tekeminen eteni melkein kuin itsestään ja

aloin nauttia siitä. Tulosten analysointi oli mielenkiintoista, ja johtopäätösten tekeminen kivaa.

Opinnäytetyöprosessi on opettanut minulle paljon tutkimuksen tekemisestä, mutta vielä enemmän itsestäni. Olen huomannut, etten pyydä apua, kun sitä tarvitsen, vaan yritän suoriutua mahdollisimman pitkälle yksin. Tämän koen nyt jälkeinpäin typeräksi. Tästä oppineena aion jatkossa pyytää häikäilemättä apua heti, kun tuntuu, että sitä tarvitsen. Tämän lisäksi olen oppinut hallitsemaan ahdistustani. Kun asiat alkaa ahdistamaan, ei kannata miettiä niitä yksin, sillä siinä vaiheessa menee täysin lukkoon, eikä kirjoittaminen ainakaan suju. Sen sijaan asioista puhuminen ystävien kanssa auttaa, ja kannustaa jatkamaan eteenpäin. Tämän lisäksi voi saada tärkeitä näkökulmia ja mielipiteitä.

Minun täytyy myös kehittää omia työskentelytapojani, sekä keskittyä enemmän realistiseen aikataulutukseen. Opinnäytetyön tekemisen takia aloin tekemään bullet journalia ja mindmapeja, jotka auttoivat hahmottamaan aikataulua. Se helpotti myös paineita ja aikatauluahdistusta, kun minulla oli selkeästi ylhäällä, milloin teen mitään, ja näin konkreettisenä paperilla sen, että aika riittää, kunhan seuraan aikataulusuunnitelmaani. Myös taukojen pitäminen on suotavaa. Jos tuntuu, että lukko lyö päälle, on parempi poistua hetkeksi vaikka ulos kävelylle, ja ottaa hieman etäisyyttä, niin hetken päästä on taas helpompi jatkaa.

Opin myös luottamaan itseeni ja suhtautumaan asioihin keveämmin ja positiivisemmin. Aikaisemmin olen ollut pitkälti suorittaja, jolla ei ole varaa virheisiin. Nyt, kun tuntui, että kaikki menee pieleen, opin, että kyse ei ole maailmanlopusta. Asiat myös järjestyvät, kun niiden eteen näkee tarvittavan vaivan ja pitää yllä tekemisen meininkiä positiivisella mielellä. Ahdistuneena ja negatiivisesti suhtautumalla ei saa tuloksia aikaan. Nyt, kun opinnäytetyö on valmis, olen iloinen ja helpottunut. Olen kiitollinen kaikesta siitä, mitä opinnäytetyö minulle opetti, ja olen tyytyväinen siihen, mitä sain aikaiseksi. Tekemällä oppii ja vastoinkäymiset kasvattavat. Tästä on hyvä jatkaa seuraaviin haasteisiin.

Lähteet

Ebrand Suomi Oy & Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut 2016. Suomessa asuvien 13-29 -vuotiaiden nuorten sosiaalisen median palveluiden käyttäminen ja läsnäolo. Luettavissa: <http://www.ebrand.fi/somejanuoret2016/> Luettu: 27.3.2017

Haasio, A. 2013. Netin pimeä puoli. SKS. Helsinki.

Herkman, J. 2001. Audiovisuaalinen mediakulttuuri. Vastapaino. Tampere.

Herkman, J. 2007. Kriittinen mediakasvatus. Vastapaino. Tampere.

JSN. 2011. Journalistin ohjeet. Luettavissa: http://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/ Luettu: 9.3.2018

JSN. 2016. Vuosikertomus 2016. Luettavissa: http://www.jsn.fi/ContentFiles/6/Sisaltosivut/jsn_vuosikirja2016.pdf Luettu: 9.3.2018

JSN. 2018. Julkisen sanan neuvosto. Luettavissa: <http://www.jsn.fi/jsn/jsn/> Luettu: 9.3.2018

Lastensuojelun keskusliitto 2017. Nuoret Verkossa. Luettavissa: https://www.lskl.fi/materiaali/woocommerce_uploadslastensuojelun-keskusliitto/LSKL_DigiSelvitys_0377.pdf Luettu: 1.3.2018

Kotilainen, S. 2009. Suhteissa mediaan. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä.

Kotilainen, S., Hankala, M., Kivikuru, U. 1999. Mediakasvatus. Edita. Helsinki.

Kotilainen, S., Rantala, L. 2008. Nuorten kansalaisidentiteetit ja mediakasvatus. Hakapaino. Helsinki.

Kotimaisten kielten keskus. Kielitoimiston sanakirja. Luettavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi> Luettu: 3.3.2018

Kunelius, R. 2009. Viestinnän vallassa. 5-8. painos. WSOYpro Oy. Helsinki.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018a. Lapset ja media. Luettavissa:
<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/lapset-ja-media/> Luettu:
5.3.2018.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018b. 15-18-vuotias ja mediankäyttö. Luettavissa:
<https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/15-18-v/15-18-vuotias-ja-median-kaytto/> Luettu 23.2.2018

Media Audit Finland. 2018a. Levikkitilasto. Luettavissa:
<http://mediaauditfinland.fi/levikit/tilastot/> Luettu: 9.3.2018

Media Audit Finland 2018b. Lukijamäärätilasto. Luettavissa: <http://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2018/03/KMT2017lukijamaarat.pdf> Luettu: 9.3.2018

Mediakasvatusseura 2014. Mediakasvatus pähkinänkuoressa. Luettavissa:
http://www.mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2014/05/Mediakasvatus_pahkinankuoressa.pdf Luettu: 29.3.2017.

Merilampi, R. 2014. Mediakasvatuksen perusteet. Avain. Helsinki.

Meriranta, M. 2010. Mediakasvatuksen käsikirja. Unipress cop. Kuopio.

Nyyssölä, K. 2008. Mediakulttuuri oppimisympäristönä. Edita Prima. Helsinki.

Opetushallitus. 2012. Sosiaalisen median opetuskäytön suositukset. Luettavissa:
http://www.oph.fi/download/140104_sosiaalisen_median_opetuskayton_suosituksset.pdf
Luettu: 6.3.2018

Sanomalehtien liitto. 2016. Median käyttö. Luettavissa:
<https://www.sanomalehdet.fi/sanomalehtitieto/median-kayttö> Luettu: 6.3.2018

Sanomalehtien liitto. 2018. Journalismi. Luettavissa:
<https://www.sanomalehdet.fi/sanomalehtitieto/journalismi> Luettu: 6.3.2018

STT. Tyylikirja. Luettavissa: <https://stt.fi/tyylikirja/ideasta-jutuksi/tiedonhankinta/lahdekritiikki-sosiaalisessa-mediassa/> Luettu: 6.3.2018

Suhola, A., Turunen S., Varis M. 2005. Journalistisen kirjoittamisen perusteet. Gummerus. Jyväskylä.

Suoninen, A. 2004. Mediataidon jäljillä. Gummerus. Saarijärvi.

Tilastokeskus. 2017. Väestön tieto- ja viestintätekniiikan käyttö -tutkimus. Luettavissa: http://www.stat.fi/til/sutivi/2017/13/sutivi_2017_13_2017-11-22_tie_001_fi.html Luettu: 6.3.2018

Vaskivuoren lukio. <http://www.vaskitsa.fi/media/> Luettu: 6.3.2018

Vizeum ja Dentsu Aegis Network. 2016. Suomalaiset sosiaalisessa mediassa. Luettavissa: <http://vizeum.fi/p/news-item/suomalaiset-sosiaalisessa-mediassa/> Luettu: 6.3.2018.

Vehkoo, J. 2011. Painokoneet seis! Kustannusosakeyhtiö Teos. Helsinki.

Väliverronen, E. 2009. Journalismi kriisissä? Gaudeamus. Helsinki.

Liitteet

Liite 1. Webropolissa tehty kysely ja saateviesti

Hei olen 26-vuotias journalismin opiskelija Haaga-Heliasta. Olen opinnäytetyötä vaille valmistunut, ja teen sitä nyt aiheenani lukiolaisten median käyttö. Arvostaisin suuresti, jos vastaisitte kyselyyn.

Kysely tehdään anonymisti, eikä yksittäistä vastaajaa voi tunnistaa. Tuloksia analysoin ja käytän opinnäytetyössäni.

Olen valinnut lukioksi Vaskiksen, koska olen itse sieltä valmistunut, joten se on minulle tuttu. Kyselyyn vastaamalla autat suuresti opinnäytetyöni valmistumista, ja saan tärkeää tietoa siitä, miten nuoret käyttävät journalistisia sisältöjä.

Kiitän jo etukäteen vastauksista.
Siiri Aarnio

Lukiolaisten median käyttö

Vastaa kaikkiin kysymyksiin. Kysely tehdään anonymisti.

Taustatiedot

1. Ikä? *

- 15
- 16
- 17
- 18
- 19

2. Sukupuoli? *

- Nainen
- Mies
- Muu

3. Opiskelulinja? *

- Yleislinja
- Medialinja

4. Opiskeluvuosi? *

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Journalististen sisältöjen käyttö (uutiset, artikkelit)

5. Mistä seuraat uutisia? *

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Printtilehdet
- Televisio
- Radio
- Verkkolehden omat sivut/sovellukset
- Verkkosivut, jotka keräävät uutisia muilta verkkosivuilta (Ampparit, yms.)
- Sosiaalinen media (Facebookiin, Snapchatiin yms. jaetut artikkelit/Suosittelut artikkelit)

6. Mitä uutisia seuraat? *

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Kotimaa
- Ulkomaat
- Viihde
- Lifestyle
- Urheilu
- Poliittikka
- Talous

Muu, mikä?

7. Seuraatko samaa uutisaihetta eri lehdissä/alustoilla? *

Kyllä, miksi?

En, miksi?

8. Uutisessa on tärkeää... *

Arvota väittämät. 1=ei lainkaan tärkeää, 2=hyvin vähän tärkeää, 3=en osaa sanoa, 4=melko tärkeää, 5=todella tärkeää

1 2 3 4 5

Ajankohtaisuus

○ ○ ○ ○ ○

Ajankohtaisuus

Merkityksellisyys

○ ○ ○ ○ ○

Merkityksellisyys

Totuudenmukaisuus

○ ○ ○ ○ ○

Totuudenmukaisuus

Ymmärrettävyys

○ ○ ○ ○ ○

Ymmärrettävyys

Kiinnostavuus

○ ○ ○ ○ ○

Kiinnostavuus

Uutinen on lyhyt

○ ○ ○ ○ ○

Uutinen on lyhyt

Uutinen sisältää haastattelun

○ ○ ○ ○ ○

Uutinen sisältää haastattelun

Hyvä kieli

○ ○ ○ ○ ○

Hyvä kieli

Otsikko

○ ○ ○ ○ ○

Otsikko

Kuva

○ ○ ○ ○ ○

Kuva

9. Mistä luet uutisisältöjä? *

Voit valita useamman vaihtoehdon.

Yle.fi

Maakunnalliset ja alueelliset sanomalehdet tai niiden verkkosivut
(Helsingin Sanomat, Aamulehti, Kaleva yms.)

Iltapäivälehdet tai niiden omat verkkosivut/sovellukset (Iltasanomat,
Iltalehti)

Aikakauslehdet tai niiden verkkosivut (MeNaiset, Suomen kuvalehti, Tieteen kuvalehti yms.)

Juorulehdet tai niiden verkkosivut (Seiska, Hymy yms.)

Vaihtoehtomediat (MV-lehti yms.)

Muu, mikä?

10. Millä välineellä seuraat uutisia? *

Laita välineet järjestykseen sen perusteella, mitä käytät useimmin. 1=käytetyin 6=vähiten käytetty.

1 2 3 4 5 6

Puhelin ○○○○○○

Tietokone ○○○○○○

Tabletti ○○○○○○

Printtilehti ○○○○○○

Televisio ○○○○○○

Radio ○○○○○○

11. Missä luet uutisia? *

Voit valita useamman vaihtoehdon.

Kotona

Koulussa

Liikennevälineissä (auto, juna, bussi yms.)

Muualla

12. Kuinka usein seuraat uutisia? *

Useammin kuin kerran päivässä

Päivittäin

Muutaman kerran viikossa

Viikoittain

Harvemmin kuin viikoittain

13. Kuinka paljon aikaa käytät uutisten lukemiseen? *

Valitse itsellesi sopivin vaihtoehto

- Tunnin tai enemmän päivässä
- Alle tunnin päivässä
- Muutaman tunnin viikossa
- Tunnin viikossa
- Alle tunnin viikossa
- Vähemmän kuin alle tunnin viikossa

14. Kuinka paljon aikaa käytät sosiaalisessa mediassa? *

Valitse itsellesi sopivin vaihtoehto.

- yli 6 tuntia päivässä
- 3-6 tuntia päivässä
- 1-3 tuntia päivässä
- Alle tunnin päivässä
- Muu, paljon?
- _____

15. Missä käytät sosiaalista mediaa? *

Voit valita useamman vaihtoehdon

- Kotona
- Koulussa
- Liikenteessä (junassa, bussissa, autossa)
- Muualla

Journalististen sisältöjen käyttö koulussa ja opiskelun tukena

16. Koululla on hyvät mahdollisuudet lukea lehtiä. *

1 täysin eri mieltä, 2 jokseenkin eri mieltä, 3 en osaa sanoa, 4 jokseenkin samaa mieltä, 5 täysin samaa mieltä

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä ○○○○○ Täysin samaa mieltä

17. Opetuksessa käytetään journalistisia sisältöjä apuna. *

Journalistiset sisällöt = uutiset, artikkelit yms. 1 täysin eri mieltä, 2 jokseenkin eri mieltä, 3 en osaa sanoa, 4 jokseenkin samaa mieltä, 5 täysin samaa mieltä

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä ○○○○○ Täysin samaa mieltä

18. Jos olit väittämän kanssa eri mieltä, miten opetuksessa voitaisiin käyttää journalistisia sisältöjä enemmän apuna? Jos olit väittämän kanssa samaa mieltä, miten journalistisia sisältöjä nyt käytetään apuna? *

500 merkkiä jäljellä

19. Käytän itse journalistisia sisältöjä opiskelun apuna ja tukena. *

Journalistiset sisällöt = uutiset, artikkelit yms. 1 täysin eri mieltä, 2 jokseenkin eri mieltä, 3 en osaa sanoa, 4 jokseenkin samaa mieltä, 5 täysin samaa mieltä

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä ○○○○○ Täysin samaa mieltä

20. Jos olit väittämän kanssa erimieltä, miksi et käytä journalistisia sisältöjä opiskelun apuna? Jos olit väittämän kanssa samaa mieltä, miten käytät journalistisia sisältöjä opiskelun apuna? *

500 merkkiä jäljellä

21. Koulussa opetetaan mielestäni tarpeeksi median käyttöä. *

1 täysin eri mieltä, 2 jokseenkin eri mieltä, 3 en osaa sanoa, 4 jokseenkin samaa mieltä, 5 täysin samaa mieltä

1 2 3 4 5

Täysin samaa mieltä ○○○○○ Täysin eri mieltä

22. Miten varmistat uutisten luotettavuuden? *

Vastaa omin sanoin.

500 merkkiä jäljellä